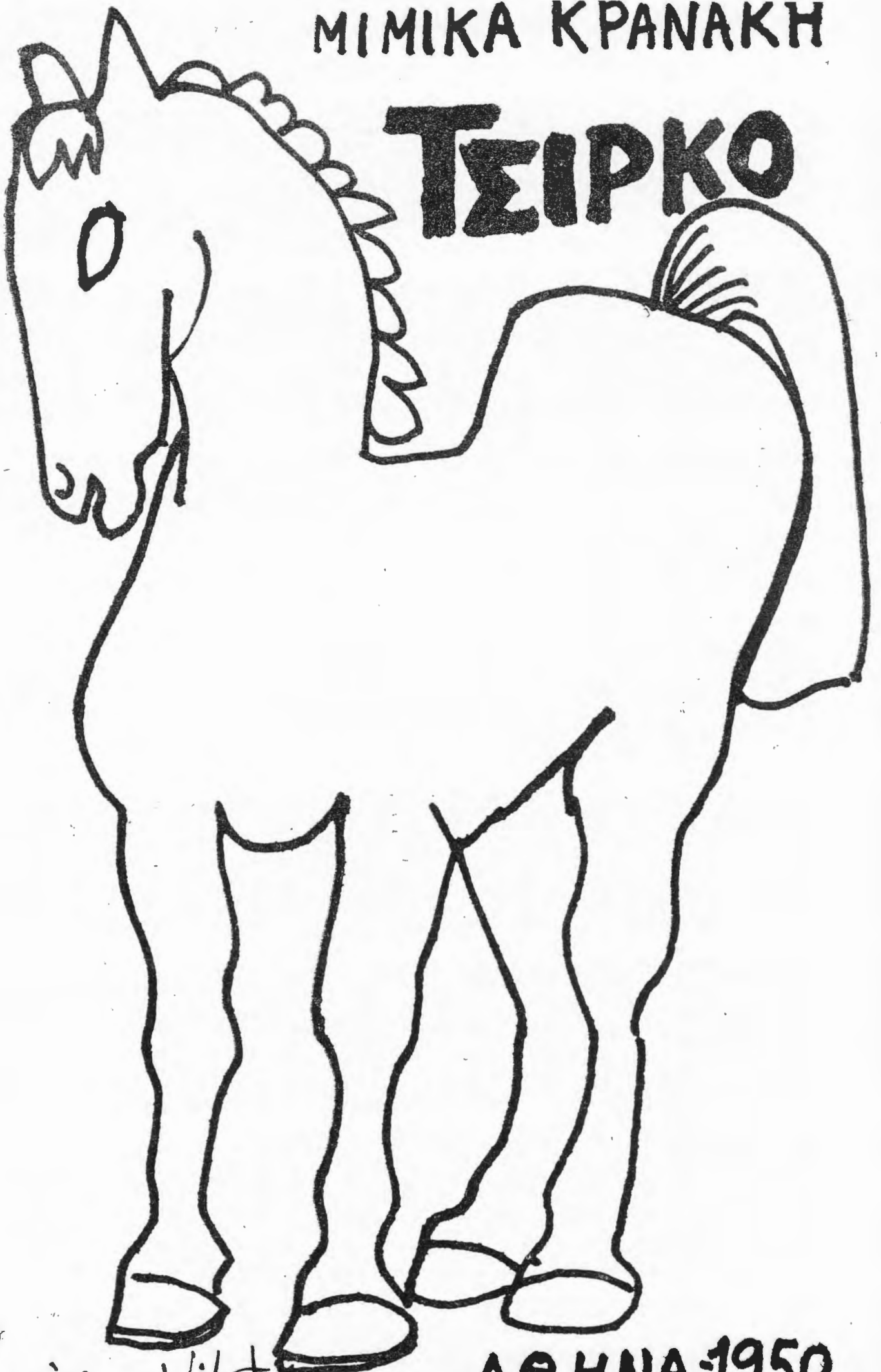

MIMIKA KPANAKH

ΤΕΙΡΚΟ

Javier Vilato

ΑΘΗΝΑ-1950

Τ Σ Ι Ρ Κ Ο

Τὴν ἀνοιξη σκαρφάλωναν στὸν τοῖχο ἄσπρα σγουρὰ τριαντάφυλλα κι' ὁ ἄερας γέμιζε ἀπὸ' νὰ ψιλὸ-ψιλὸ κομφετί. Κάθε πρωτὶ μιὰ ἀχτίδα γλύστραγε στὸ κρεβατάκι τῆς Μαριέττας κι' ἔσπαζε σὲ χίλια μικρὰ κομματάκια πράσινα, κόκκινα, μενεξεδιά. «Ἐλα, ἔλα», φώναζε ἢ «Καλημέρα» ἢ κάτι τέτοιο. Πῶς νὰ μετρήσεις, πές μου, τὸν ἥλιο, τὴν πέτρα, τὸ ξύπνημα ;

Φοροῦσε τὰ πρῶτα πέδιλα. Κεραμιδιά, μὲ κάτι τρύπες σὲ σχῆμα μαργαρίτας. Τὰ πόδια της γεύονταν λαίμαργα τὴ γύμνια τους κι' ἀνεβοκατέβαιναν ὅλην τὴν ὥρα τὶς σκάλες, ἔτσι, γιὰ τὸ τίποτα, γιὰ νὰ χαροῦν τὴ λευτεριά τους. Τὸ σῶμα της ἄφριζε, φς, φς, φς. Στὸ κάτω-κάτω, ποιὸς εἶπε ὅτι δὲν εἴμαστε ἓνα δάσος ἀπὸ φτέρες, ἓνα θυμωμένο ποτὸ πού ζητάει νὰ ξεχειλίσει ἀπ' τὸ μπουκάλι του ;

— Mon dieu ! Cette enfant est insupportable ! ἀναστένναζε ἢ mademoiselle διακόπτοντας τὸν Comte Costia.

— Σφουρλίδω ! μουρμούριζε ἢ μαγείρισα πότε - πότε, ὄχι πάντα, μονάχα ὅταν ἢ κυρία εἶχε τὸ βράδυ τραπέζι κι' ἰδροκοποῦσε ὥρες ὀλόκληρες μέσα στὶς κατσαρόλες καὶ τὰ τετζερέδια.

Ἄκόμα κι' ἢ μαμὰ τὴν ἔπαιρνε στὴν ἀγκαλιά της μὲ προφύλαξη. Φοβόταν πάντοτε πῶς τὸ παιδί θᾶκανε ἄξαφνα μιὰν ἀπότομη κίνηση καὶ θὰ τῆς τσαλάκωνε τὸ φουστάνι ἢ θὰ τῆς ξεχτένιζε τὶς μποῦκλες. Κριῖμα ! Μοσχοβολοῦσε πάντα ἔτσι ὁμορφα κι' ἦταν ἔτσι ἀπαλὴ στὸ ἄγγιγμα. Ἡ μαμὰ, τὸ πονπὸν ποῦχε στὴν τουαλέτα της γιὰ τὴν πούδρα καὶ τὰ κεφτεδάκια ἀπὸ ἄμμο εἶχαν τὴν ἴδια ἀφή.

Ὁ μπαμπᾶς δὲν εἶχε ἀφή. Ἦταν μιὰ εἰκόνα δίχως περιγράμμα. Κάπου ἔλειπε, ταξίδι ἢ ἄλλοῦ. Τόσο αὐτονόητα, ὥστε σχεδὸν δὲν ἔλειπε διόλου.

Στὸ σχολεῖό, ἡ Μαριέττα φοροῦσε μιὰ μπλὲ ποδιά μὲ κόκκινα φυτιλάκια. «Δύ-ο δύ-ο τὰ-α-α παι-διὰ προ-χω-ροῦν καμαα-ρω-τὰ κι' ἐ-πι-στρέ-φουν πά-α-λι». Ἡ δεσποινὶς Κλειὼ χτυποῦσε τὰ χέρια της, ἐν-δυσὸ ἐν-δυσὸ. Ἐμοιαζε πολὺ μὲ τὴν ἀριθμητικὴ καὶ ἰδιαιτέρα μὲ τὴν ἀφαίρεση. Εἶχαν κι' οἱ δυὸ κάτι πού σ' ἐμπόδιζε. Ἴσως ἐκεῖνα τὰ μαῦρα σημάδια στὴ μύτη.

Μιὰ μέρα δυὸ ἀγόρια τῆς τάξεως τῆς δώσανε τρία μικρὰ χαρτάκια. Στὸ ἴνα ἔγραφε : «Σ' ἀγαπῶ. Χρῆστος» Στ' ἄλλο : «Σ' ἀγαπῶ. Λάκης» Καὶ στὸ τελευταῖο : «Διάλεξε ὅπιον θέλεις».

Ἀπὸ κείνη τὴν ἡμέρα ὁ κόσμος βρέθηκε ἄξαφνα μὲ δυὸ πρόσωπα. Τὸ να ἦταν τὸ μυστικὸ. Τ' ἄλλο δὲν ἤξερε. Ἡ ἔκανε πὼς δὲν ἤξερε. Ὁ Λάκης καὶ ὁ Χρῆστος δὲν εἶχαν σημασία. Μονάχα τὸ μυστικὸ λογάριάζε. Θᾶθελε νὰ διαλέξει καὶ τοὺς δυὸ. Μὰ στὸ τέλος κέρδισε ὁ Χρῆστος. Μουτζουρωνόταν λιγότερο καὶ οἱ κάλτσες του ἦταν πάντα τσιτωμένες.

Τὸ σπίτι τοῦ παπποῦ, στὸ Φάληρο, ἦταν βουτηγμένο στ' ἀγιόκλημα. Κατέβαιναν μὲ τὴν mademoiselle κατὰ τὰ τέλη Ἰουνίου καὶ γυρίζανε μὲ τὰ πρωτοβρόχια. Κάποιο ἀπόγεμα ἡ λαδιὰ κούρσα μὲ τὴν κίτρινη ρίγα σταματοῦσε ἔξω ἀπ' τὴ σιδερένια πόρτα τοῦ κήπου κι' ἡ μαμὰ κατέβαινε, μαυρισμένη ἀπ' τὸν ἥλιο καὶ τόσο ὄμορφη, τόσο παστρικιὰ μὲς' στὸ ἄσπρο της λινὸ ταγιέρ. Ἐφερνε πάντα μὲς' τῆς ἓνα ψάρι ἢ μιὰ χήνα ἀπὸ λάστιχο ἢ ἓνα μεγάλο μπαλόκι μὲ χρωματιστὲς φέτες, ἓνα παρδαλὸ πεπόνι. Πότε-πότε ἔμενε τὸ βράδυ κι' ἔτρωγε μαζύ τους. Ἐκεῖνες τὶς φορὲς ἡ θάλασσα εἶχε πυρετὸ καὶ οἱ ψάθινες πολυθρόνες τόσο τρουφερὲς κι' ἡ Μαριέττα ἤθελε νὰ τρέξει, νὰ τρέξει μέσα στὸ σκοτάδι ἢ νὰ κατεβεῖ στ' ἀκρογυάλι καὶ νὰ ρουφήξει ὅλο τ' ἄλμυρὸ νερό! Ὅλο. Μὰ τὴν ἄλλη μέρα ἡ μαμὰ ἔφευγε. Ἡ θάλασσα πείραζε τὸ νευρικό της σύστημα. Τὸ νευρικό σύστημα. Ἦταν μιὰ λέξη πού ἔρχονταν καὶ ξανάρχονταν στὶς κουβέντες τῶν μεγάλων. Δὲν

ἤξερε ἀκριβῶς μὲ τί ἔμοιαζε μὰ ὀπωσδήποτε θᾶταν κάτι σοβαρὸ καὶ δύσκολο. Τὸ χρηματιστήριον, νὰ ποῦμε. Ἡ τὸ καρμπυρατέρ. Εἶχε πιά συνηθίσει νὰ τὸ σέβεται.

Ἡ ὑγρὴ αἴσθησις τῶν κοχυλιῶν, σήμερον, μονάχα σήμερον, ὅσο φτάνει τὸ γέλοιο, ἓνα καρπούζι σκισμένον στὰ δύο, κι' ὁ θεὸς ταξιδεύει κάθε πρωτὶ τὸ χέρι του στὰ κεφάλια στὰ βότσαλα φωνῆς φωνῆς φωνῆς. Καμιά φορὰ τ' ἀπόγεμα, ὁ ἀγέρας φυσοῦσε ἀπ' τὴ στερηά. Μεγάλαι σαῦρες κυνηγιούνταν πάνω στὸ νερό, ὡσπου χάνονταν. Σπηλιάδες τίς λέγανε. Ὅλα τὰ πράγματα ἦταν ζωντανά, ἂν ἤθελες ν' ἀκούσεις τὴν καρδιά τους. Ὁ βράχος τῆς Καστέλλας πολλὰ φορὰς ἀνοίγε τὸ στόμα του καὶ γαύγιζε. Καὶ τὸ παράθυρον ἔτρεμε τ' ἀποσήμερον. Καὶ τόσες κουβέντες μὲ τίς βάρκες καὶ τὸ φεγγάρι. Μιὰ μέρα, τρώγοντας κωδῶνι μπελτέ, εἶπε πῶς τὸ γλυκὸ ἦταν ζωντανό. Ἡ mademoiselle κοκκίνισε, μὰ τί εὐκόλα πού κοκκίνιζε, κι' ὁ θεὸς Ἀλέκος ἔσκασε στὰ γέλοια. Εἶχε ἓνα μικρὸ σγουρὸ μουστάκι πού τσιμποῦσε τὸ μάγουλον καὶ πολὺ κόκκινα χεῖλια.

Ἔτσι φαίνονταν τὰ πράγματα μεσ' ἀπ' τὴν τρυφεράδα τῆς ἀπόστασης. Ὅταν ὁμως προσπαθοῦσε νὰ τρυπήσει αὐτὴ τὴ θολὴ νοσταλγία, ἀγγιζε κάποιες αἰχμὲς ὀλότελα γυμνές. Ὁ πόνος ἦταν, κι' αὐτός, χωρὶς χτέες, χωρὶς αὔριον, χωρὶς σωτηρία. Ἐψαχνες στὴν ἄμμο νὰ βρεῖς ἀχιβάδες καὶ κάποια στιγμή οὐρλιαζες. Τὸ τσίμπημα τῆς δράκαινας ἦτανε φαρμάκι.

Ἐκεῖνο ποῦκανε μισητὸ ἓνα ὀλόκληρον κομμάτι ζωῆς, τὴ νύχτα, ἦταν τὰ φαντάσματα. Οἱ κλέφτες δὲν εἶχαν σημασία. Μὰ οἱ σκελετοὶ μὲ τ' ἄσπρα σεντόνια!

—Δὲν ντρέπεσαι νὰ φοβᾶσαι ἔτσι; τὴ μάλλωνε συχνὰ ἡ mademoiselle κι' ἓνα βράδον πού βαρυόταν νὰ τῆς πεῖ παραμύθια γιὰ ν' ἀποκοιμηθεῖ, τὴν κλείδωσε στὸ δωμάτιόν της, γιὰ νὰ τὴ «διορθώσει» κι' ἔσβυσε τὸ φῶς.

Δὲν βρισκόταν κανένας ἄλλος μὲς' στὸ σπίτι. Ἡ Μαριέττα ἔσκουζε κάμποσιν ὥρα.

—Μαμάαα! Ὁχου! Μανοῦλα μου!

Κανένας δὲν ἀπαντοῦσε. Κι' ἄξαφνα, κάποια στιγμή, σκέφτηκε:

—Γιὰ στάσου. Τὶ μπορῶ νὰ πάθω! Ὅ,τι καὶ νὰ γίνῃ, ὅ,τι καὶ νὰ μοῦ κάνουν στὰ σκοτεινά, τὸ πολὺ-πολὺ νὰ πεθάνω. Καὶ τὶ μ' αὐτό;

Καθὼς ἦταν ἀποσταμένη ἀπὸ τὰ κλάματα, γύρισε ἀπ' τ' ἄλλο πλευρὸ καὶ κοιμήθηκε ἤσυχα - ἤσυχα.

Μὰ ἐνῶ μ' αὐτὸν τὸν τρόπο, τὰ φαντάσματα φεύγαν ἀπ' τὴ μιὰ πόρτα, ἔμπαιναν ἀπ' τὴν ἄλλη καινούργιες σκιές. Δίχως ὄνομα. Παίρναν τ' ὄνομα τῆς Κυριακῆς, τοῦ ἀστουφύλακα ἢ τῆς στριφτῆς σκάλας πὺ ἀνέβαινε στὴν ταράτσα θλιβερῆ, πολὺ θλιβερῆ, ὅ,τι βρισκόταν μπροστά. Ἐν' ἀπόγεμα καθόταν στὸν κῆπο τοῦ σπιτιοῦ, στὴν ὁδὸν Κηφισίας, κι' ἄκουγε τὴν mademoiselle πὺ διάβαζε δυνατὰ τὴν Καλύβα τοῦ μπάριμπα Θωμᾶ. Ἡ ἀροκάρια εἶχε κι' αὐτὴ τεντώσει τ' αὐτιά της κι' ἄκουγε καὶ τὸ σκαμνάκι μὲ τὸ σταχτὶ καραβόπανο καὶ τὴν κόκκινη ρίγα ἦταν ἐπίσημα προσεχτικὸ. Ὅταν ὅμως ἡ δασκάλα ἔφτασε ἐκεῖ πὺ ἡ Εὐὰ Σαὶν Κλὰρ πεθαίνει ἀνάμεσα στοὺς νέγρους, τὰ χεῖλια της ἄρχισαν νὰ τρέμουν. Πάλεψε λίγο νὰ κρατηθεῖ, μὰ δὲν τὰ κατάφερε κι' ἄρχισε νὰ κλαίει, νὰ κλαίει, νὰ κλαίει.

—Μπᾶ! Σὲ καλὸ σου! Τὶ σοῦ συμβαίνει, Μαριέττα; ρωτοῦσε ἡ mademoiselle σαστισμένη καὶ κάπως μαλακωμένη. Ἐφτασε μάλιστα νὰ τὴ χαιδέψει.

Μὰ τὸ χᾶδι δυνάμωσε τὰ κλάματα. Δὲν ἤξερε κι' ἐκεῖνη πῶς καὶ γιατί. Δὲν ἤξερε διόλου. Ἦταν ἓνα χλωμὸ κοριτσάκι μὲ μακριὲς ξανθὲς μποῦκλες πὺ πέθαινε ἀνάμεσα στοὺς νέγρους, νά, γι' αὐτὸ ἔκλαιγε. Πέθαινε καὶ μαζὶ ἔβλεπε τὸν ἑαυτὸ της νὰ πεθαίνει. Δὲ μπορεῖς πιά ν' ἄσαι Μαριέττα ὅταν δέρονται τὸ μπάριμπα-Θωμᾶ. Εἶσαι ἓνα κομμάτι ἀπ' τὴ γυμνή του πλάτη. Μὰ ἡ βεράντα εἶδηση δὲν εἶχε ἀπ' ὅλα αὐτά, οὔτε ὁ φοίνικας, οὔτε κανένας, κανένας στὸν κόσμῳ.

Κι' ἐκεῖνη τὴ φορὰ πάλι πὺ χάλασε τὸ κόκκινο καραβάκι, κεῖνο πὺ κούρδιζε κι' ἔπλεε μονάχο του. Τὸ γύρισε ἀπὸ δῶ, τὸ γύρισε ἀπὸ κεῖ, τίποτα. Θύμωσε πολὺ καὶ τ' ἄβαλε μὲ τὸ θεό, ποιὸν ἄλλον; Θᾶθελε νὰ τοῦ κάνει κακό, νὰ τὸν τσιμπήσει, νὰ τὸν πατήσῃ χάμω, νὰ τὸν χαστουκίσῃ. Ἐκαμε τὸ πιὸ φοριχτὸ πὺ μπορούσε, κάτι τόσο τρομερὸ ὥστε δὲν εἶχανε σκεφτεῖ καν

νά τῆς τὸ ἀπαγορέψουν. Ἄνοιξε τὰ δάχτυλά της καὶ φασκέλωσε μὲ δύναμη, μὲ λύσσα τὸν οὐρανό.

Μὰ πάνω ἀπ' ὄλ' αὐτὰ στέκονταν μετέωρη κείνη ἢ βραδυὰ πού τὴν πῆγε στὸ ἵπποδρόμιο ὁ θεῖος Ἀλέκος, μεγάλο κοριτσάκι πιά ὀχτῶ χρονῶ μὲ κάλτσες ἄσπρες, λουστρίνια παπούτσια κι' ἓνα μπλὲ βελουδένιο φόρεμα γιὰ τὶς Κυριακὲς. Ἡ αἴθουσα μύριζε κοπριά. Μὲ τὰ πρῶτα τζοῦμ-τζοῦμ τῆς μουσικῆς ὀχτῶ παρδαλοὶ κλόουν ὄρμησαν μέσα κι' ἄρχισαν νὰ χτυπᾶν ὁ ἓνας τὸν ἄλλον καὶ νὰ πέφτουν κάτω σὰν τόπια καὶ δὸς του τοῦμπεσ καὶ δὸς του χαστούκια. Ὅλοι, ἓνα γῦρο, εἶχαν ξεκαρδιστεῖ στὰ γέλοια. Ἡ Μαριέττα εἶχε παγώσει ἀπ' τὸ φόβο. Γιατί χτυπιοῦνταν ἔτσι; Χωρὶς ἄλλο, θὰ πονοῦσαν πολὺ. Ἦθελε νὰ πάει κοντὰ τους νὰ τοὺς πεῖ: «Μή! Φτάνει! Φτάνει!» ἢ κάτι τέτοιο. Μὰ αὐτὸ δὲ γίνεται βέβαια.

Ἐπειτα παρούσιάζτηκαν τέσσερα μεγάλα ἀγόρια, μισόγυμνα μὲ τὸ βρακάκι μονάχα, ὅπως στὶς ζωγραφιὲς τῆς Ἀρχαίας Ἑλληνικῆς Ἱστορίας. Ἀνέβηκαν μ' ἓνα σκοινὶ γρήγορα-γρήγορα ὡς τὸ ταβάνι κι' ἔπειτα κρεμάστηκαν μὲ τὸ κεφάλι κάτω κι' ἄρχισαν νὰ κάνουν τοῦμπεσ. Τὰ κορμιά τους εἶχαν μπλέξει μὲ τέτοιο τρόπο, ὥστε πιά δὲν ξεχώριζες τί ἦταν χέρι καὶ τί ἦταν πόδι. Τὸ θέατρο τεντώθηκε ὀλόκληρο πρὸς τὸ ταβάνι. Μιὰ στιγμή ὄλοι κράτησαν τὴν ἀναπνοή τους. Κι' ἔπειτα σὰν τελίωσε τὸ γύμνασμα, ἀκούστηκε ἓνα ἄ α α α α, ἓνα πλατύ, χορτάτο γέλοιο καὶ τὰ χειροκροτήματα ξέσπασαν. Ἰκανοποίηση. Μουσική. Μέντες, γκαζόζες, σοκολάτες.

Ἡ Μαριέττα εἶχε γίνεи ἄσπρη ἀπ' τὸ φόβο. Ὅπως ἐκείνη τῆ φορὰ στὸ κουρεῖο, σὰν ἦταν τεσσάρων χρονῶ, τί κουτὴ Θε μου, πού ὁ κουρέας ἐτοιμαζόταν νὰ ξυρίσει τὸ θεῖο Ἀλέκο κι' αὐτὴ νόμιζε πὼς ἤθελε νὰ τὸν σφάζει κι' ἔβαλε τὶς φωνές. Ἄν μιὰ στιγμή, ἔπεφτε κανεὶς ἀπὸ κεῖ πάνω; Ἄν... Ὁχι, ὄχι. Δὲ γίνονται τέτοια πράγματα. Δὲ μπορεῖ. Γύρισε κι' εἶδε ὄλους τοὺς ἄλλους νὰ γελᾶνε. Ἦσυχοι, συνεννοημένοι. Δὲν ἔμπαινε κανένα ζήτημα. Ὁ μικρὸς μὲ τὰ γυαλιά, ἀπέναντι, ἀπ' τὸν ἐνθουσιασμό του εἶχε κρεμαστεῖ ὁ μισὸς ἔξω ἀπ' τὸ ἀμφιθέατρο. Κι' ὁ ἄλλος, παραπέρα, γελοῦσε ὡς τ' αὐτιά. Ἦσύχασε. Βέβαια δὲ γίνεται. Κανεὶς δὲν ἔπεφτε ποτὲ ἀπ' τὸ ταβάνι.

Σιγά-σιγά ήμέρεψε, άρχισε μάλιστα να βρίσκει γούστο στην υπόθεση. Σε λίγο δέν ξεχώριζε πια διόλου άπ' τόν άλλο κόσμο. Γελούσε όπως κι' αύτοί. Στο δεύτερο μέρος παρουσιάστηκε μιá κυρία με ρόζ πόδια σα ζαμπόνι κι' ένα κοντό φουστάνι όλο άστεράκια-άστεράκια πού άστραφταν κι' άρχισε να χορεύει. "Επειτα βγήκε ένας άνθρωπος με φαροδύ παντελόφι πούκανε ποδήλατο πάνω στο σύρμα, ύστερα έν' άλογο πού χόρευε ισπανικό χορό, έπειτα κάτι σκυλάκια πού πηδούσαν μέσα άπό να στεφάνι, μα τί άστεία πού πηδούσαν, και στο τέλος βγήκαν όλοι μαζί. "Η Μαριέττα είχε πια ξεχάσει τους κινδύνους πού κρέμονταν άπ' τó ταβάνι. Διασκέδασε με την καρδιά της. "Όμως έξω στο πεζοδρόμιο, ξαναβροήκε την ήχώ της ίδιας άνησυχίας. "Έν' άγκίστρι πού χώνεται στο δάχτυλο. "Αν, παρ' όλ' αύτά, άν τó σκυλάκι ξεχνούσε τó μέρος του; Κι' άν έλεφτε άπ' τó σύρμα ό άνθρωπος με τó ποδήλατο;

*
* *

"Υστερα τ' άπογέματα άρχισαν να βαραίνουν. Κρέμονταν στον ούρανό, ένα κατακόκκινο υπερώριμο ρόδι έτοιμο να σκάσει με πάταγο άπό στιγμή σε στιγμή. Εύφορη καμπύλη του κόσμου, υπεροπτική, σκόνη πολλή σκόνη βήματα φωτιές άναμένες παντού βήματα βήματα στο τέλος πια να ξεχνάς κι' όλος ό δρόμος άπ' την πόρτα του σχολειού, άπ' τó Νώντα τόν επιστάτη ως τó σπίτι, έτσι μαλακά στρωμένος με εικόνες. Για να βρίσκεσαι στο ύψος της στιγμής έπρεπε νάσαι πλοίαρχος σ' ένα νορβηγικό καράβι ιδιαίτερα γαλάζιο και ν' άρμενίζεις ά! ή άλμυρή άνάσα της ζωής στ' άνοιχτά. "Η ένας πολύ, μα πολύ ευαίσθητος και πληγωμένος μουσικός, να υποκλίνεσαι λυπημένα στο κοινό πού παραληρεί και να κουβαλās μιá μαύρη πέτρα άνεξήγητη έδω, έδω. Μα όχι δε γίνεται. Γιατι «έδω» σχηματίζονταν φανερά πια δυό στήθη άνοικονόμητα, άσυμβίβαστα με τó φράκο του μαέστρου. "Αδικα έσκυβε, έσκυβε όσο μπορούσε προσπαθώντας να τά κρύψει. Καλλίτερα λοιπόν νάσαι ένας έρημικός έφευρέτης, σε κάποιο νησί, μ' ένα πιστό γέρο άράπη και να έτοιμάζεις τή βολίδα πού θα ταξιδέψει στ' άστρα. "Όπωςδή-

ποτε κάποτε θ' άλλαζε. Θ' αποχτούσε γλυκά γαλανά μάτια και ξανθά μαλλιά, όπως εκείνο τὸ προφίλ στὸ σαλόνι τοῦ παπποῦ. Θ' ἄχε ἓνα σπίτι μὲ μπαμπὰ καὶ μαμά, ἴσως κι' ἓνα μεγαλύτερο ἄδερφό, σὰν ὅλο τὸν κόσμο. Σὰν ὅλο τὸν κόσμο. Στὸ μεταξὺ εἶχε φτάσει πιά σπίτι καὶ χτυποῦσε τὸ κουδούνι. Ὁ διάδρομος ἦταν σκοτεινὸς καὶ μύριζε παξιμάδι. Στὴν ἄκρη ἔφεγγε ἓνα κίτρινο τετράγωνο ἡλίου. Οἱ καρέκλες, οἱ τοῖχοι τελευταῖα, τελευταῖα κι' ἄργά, σχεδὸν ἀκίνητα. Ἡ mademoiselle διόρθωνε ἓνα ξυλωμέτο στρίφωμα.

— Πότε θὰ πᾶμε νὰ δοῦμε τὴ μαμά ; τὴ ρωτοῦσε.

— Ξέρεις, οἱ πολλὲς-πολλὲς ἐπισκέψεις δὲν τῆς κάνουν καλὸ καὶ μᾶλλον τὴν κουράζουν.

Εἶχε μήπως κατορθώσει νὰ τὸ πιστέψει κι' ἡ ἴδια στὸ τέλος ;

Πήγαινε ν' ἀφήσει τὴ σάκα στὸ δωμάτιό της. Μιὰ τόσο ἀνώφελη ἀτμόσφαιρα γκλαγιόλας. Ἦταν ἡ ὥρα τοῦ τυφλοῦ πού περνοῦσε ἀπ' ἔξω παίζοντας βιολί. Γυρνοῦσε γρήγορα τὸ κουμπὶ τοῦ ραδιοφώνου, παραμέριζε τὶς καρέκλες κι' ἄρχιζε νὰ στριφογυρίζει χὸπ χὸπ ψηλὰ κι' ἄλλο βόλτες βόλτες κι' ἄλλο ποιὸς ξέρει πόσην ὥρα ὥσπου ἡ δασκάλα ἐρχόταν τρομαγμένη νὰ δεῖ τί ἀπόμεινε ἀπ' τὴν καταστροφή. Ὡ ὕστερα τὰ πράγματα ἦταν ἡσυχὰ καὶ γεμάτα. Ἐτοίμαζε τ' αὐριανὰ μαθήματα μὲ τάξη, μὲ σύστημα. Μονάχα τὴ νύχτα, πότε - πότε, νειρευόταν πὼς τὴν κυνηγοῦσαν ληστὲς καὶ τὰ πόδια της εἶχαν βαρίδια καὶ δὲ μπορούσε νὰ τρέξει. Τὸ τέλος τῆς ἱστορίας δὲν τ' ὄδε, θαρρῶ, ποτέ. Τὴν στιγμή ἀκριβῶς πού κάποιος ἄπλωνε τὸ χέρι του νὰ τὴν ἀρπάξει, πεταγόταν ἀπ' τὸν ὕπνο τρομαγμένη. Τίποτα. Τίποτα. Ἡ ντουλάπα ἔτριζε μέσ' στὸ σκοτάδι ποιὸς ξέρει γιατί, συνέβαινε πολλὲς φορὲς νὰ στήνουν κουβέντα τὰ ἔπιπλα τὴ νύχτα, μόνο τὴ νύχτα. Ἐξω στὸ δρόμο, ἀκουγόταν ποῦ καὶ ποῦ κανένα βῆμα. Τρεῖς κι' εἴκοσι ἔδειχνε τὸ φώσφορο τοῦ ρολογιοῦ.

Ἡ μαμά, ἔδῳ καὶ πολλοὺς μῆνες, ἔμενε στὴν Κηφισιά, σ' ἓνα σπίτι πού ἦταν ξενοδοχεῖο καὶ νοσοκομεῖο μαζί. Τὰ κόκκαλα τοῦ λαιμοῦ της πετοῦσαν πρὸς τὰ ἔξω καὶ τὰ μάτια της ἔβγαιναν ἀπ' τὶς κόγχες τους, λὲς καὶ τὰ κρατοῦσες μὲ τὴ βία ἐκεῖ μέσα. Τὰ χέρια, τὰ λόγια της ἠλεκτρισμένα καὶ

τόσο προσωπικά, ἴσως ἐτοῦτο τὸ πολὺ προσωπικὸ λεγόταν τρέλα. Ὅμως ἔτσι μποροῦσες νὰ τὴν ἀγαπήσεις πολὺ εὐκολώτερα πιὸ ἐλεύθερα. Πιὸ πικρά.

— Τὸ καυμένο! λέγαν οἱ φίλες τῆς μαμᾶς σὰ βλέπαν τὴ Μαριέττα στὸ δρόμο, ἀπὸ δαῦτες πιὰ ἄλλο τίποτα, ὁ κόσμος γεμάτος μάτια, μάτια, μάτια σίδερο.

Κοιτάζονταν μεταξὺ τους, τὴ λέγαν πουλάκι κι' ὅλα κεῖνα τὰ ἀνούσια ὀνόματα ζώων καὶ τῆς χάιδευαν τὰ μαλλιά μ' ἓναν ἀπαίσιο τρόπο. Τὰ δάχτυλά τους ὅλο ψαρόκολλα. Καμιὰν ὥρα, ἔλεγε μέσα της, θὰ γυρίσω καὶ θὰ τοὺς δώσω ἓνα μπάτσο, ἐκεῖ πού δὲν τὸ περιμένουν. Ἐνα τέτοιο παιχνίδι ἤξερε ὁ θεῖος Ἀλέκος πάνω-χέρι κάτω-χέρι κι' ἄξαφνα, κάποια στιγμή, τσάφ! Μὰ καὶ τοῦ θεῖου Ἀλέκου ὁ ἥλιος κάπως εἶχε θαμπώσει ἀπ' τὴν ἡμέρα πού τὸν εἶδε στὸ δρόμο πλάϊ, πολὺ πλάϊ, σὲ μιὰν ἄγνωστη γυναῖκα μὲ βαμένα μελιτζανιά μάτια. Μόλις τὴν εἶδε κοκκίνισε ὡς τὴ ρίζα τοῦ κολλάρου του καὶ γύρισε τὸ κεφάλι ἀπ' τὴν ἄλλη μεριά. Μιὰ στιγμή ἔνωσε πολὺ πολὺ γεροντότερη ἢπ' τὸ θεῖο Ἀλέκο. Θυμήθηκε τὴ θεία Ἐρση, διαρκῶς ἀπασχολημένη μὲ τ' ἀτέλειωτα συγυρίσματά της κι' ὀρκίστηκε πὼς δὲ θὰ παντρευόταν ποτέ.

Ἐρχονταν καὶ ξανάρχονταν τὰ καλοκαίρια κάθε χρόνο. Τὸ Μάιο ἄρχιζαν τὰ σώματα νὰ μυρίζουν σάρκα, καθὼς προσπερνοῦσαν στὸ δρόμο. Τὸν Ὀχτώβρη οἱ κυρίες μύριζαν ναφθαλίνη κι' ἀρώματα, οἱ ἐποχὲς ἄλλαζαν προπάντων στὰ ρουθούνια, στὸ δέρμα, Τὸ σχολεῖο ἦταν τόσο αὐτονόητα στερεότυπο, ὥστε δὲν ὑπῆρχε πιὰ. Ὀχτὼ μὲ μία, ὀχτὼ μὲ μία, ὀχτὼ μὲ μία, μαῦρες ποδιές, ἢ ἴδια πόρτα πφ! Οἱ συμμαθήτριές της παραβγαίναν στὰ σόκιν ἀνέκδοτα. Οἱ ἄλλες ἦταν λεσβιάζουσες. Οἱ ποδιές τους εἶχαν γύρω ἀπ' τὴ μασχάλη μιὰν ἄσπρη γραμμὴ κι' ὅταν ὁ γιακὰς τῆς Μαριέττας ἦταν στραβοφορεμένος πήγαιναν καὶ τὸν ἔσιαζαν μὲ μιὰν ὑποκριτικὴ φροντίδα, ὅλο φαρμάκι. Ὅλα, ἐκεῖ μέσα, ἦταν ντυμένα τσιγγούνικα καὶ βρωμερά. Ὡστόσο τὴ Μαριέττα τὴν ἀγαποῦσαν. Χόρευε κλακέτες στὰ θρανία καὶ μποροῦσε νὰ μιμηθεῖ τὸν καθένα. Ἐτσι χωρὶς νὰ καταλάβει πὼς, τζοὺμ τζοὺμ τζοὺμ προστέθηκε κι' αὐτὴ στὸ τσίρκο, στὴ νεολαία πού ἔπαιζε τέννις στὸ Κλάμπ,

ἔτρωγε παγωτὸ τοῦ Σαρηγιάννη, διάβαζε τὸ τελευταῖο βιβλίον τοῦ Sinclair Lewis καὶ πίστευε πὼς ἔπληττε. Βαρυέμαι. Ζανὶν Μεργκὺρ ρακέτα κι' ὅ,τι θυμίζει ἀνοιξιάτικο ποτισμένο χῶμα. Ἐχτὸς ἀπ' τ' ἀνθισμένα φορέματα καὶ τὸ πολὺ τσιτωμένο μελαχροινὸ πετσί δὲν ἔβλεπες γιὰτὶ ἦτανε νέοι. Ἴσως στὸ κάτω - κάτω, τὰ νιάτα δὲν εἶναι παρὰ κείνη ἢ διάχυτη σκόνη, τόσο ἐπίμονα ἄσπρη καὶ μερικὰ βράδνα, γιὰτὶ μερικὰ ἓνα μονάχο ἀπλωμένο παντοῦ, ὅπως θυμᾶσαι ἀργότερα. Θαμπὴ κι' αὐτὴ ἢ ἀγωνία γιὰ τὴν ἄλλη στιγμή.

—Τὶ ζωντανὸς ἄνθρωπος ἢ Μαριέττα! ἔλεγε ὁ Ντένης, ἐννοώντας αὐτὸ πού ὁ πατέρας του θᾶλεγε ζωηρός. Κι' οἱ δυὸ ἐννοοῦσαν κάτι ἄλλο. Κι' ὅπως εἶναι γνωστό, ὅταν ὅλοι πιστεύουν πὼς εἶσαι ζωντανὸς ἄνθρωπος, γίνεσαι κάτι ἄλλο. Τ' ἀγόρια πού τῆς τηλεφωνοῦσαν φοροῦσαν μπλὲ σακάκια κουκουλάρικα κι' ἔκαναν βουτιὲς ἱροντέλ. Ἐμοιαζαν νὰ τοὺς ἔρχονται ὅλα πολὺ φαρδιά, τὰ κοστούμεια τους, τὰ σπίτια πού ἔμεναν, οἱ ὄρες.

Τὸ βράδυ, στὰ σκοτεινά, οἱ ἄνθρωποι δὲν εἶχαν πρόσωπο. Χέρια μάτια στόμα μὰ ὄχι ἓνα πρόσωπο ἀτομικὸ, δικό τους. Δυὸ ὅποιαδήποτε τυχαῖα αὐτιά. Ἡ λεωφόρος Ἡρώδου τοῦ Ἀττικοῦ ἄπλωνε μίαν, ὑγρὴ φυγὴ, τούτη ἀκριβῶς ἢ ἀνωνυμία ἦταν ὁ ἔρωτας. Τὸ ξεκίνημα, μιὰ ἀγκαλιὰ παπαροῦνες κι' αὐτὸ τὸ πολὺ - πολὺ δικό μας πού δὲν εἶναι πουθενά. Τὰ κομμάτια πού περίσσεψαν ἀπ' τὰ καλοκαιριάτικα φορέματα κι' ἢ ἀγαπημένη ἱστορία τοῦ καθενός. Περίεργο, μονάχα τὰ βράδνα ἐνιωθε νὰ τεντώνεται στὸν ἀέρα ἢ ἴδια ἐρώτηση, ἢ ἴδια ἀδυναμία. Ἡ μόνωση, τότε, ἦταν πληγὴ, ὄχι κάτι βαθὺ καὶ κόκκινο, μονάχα ἓνα ἄδοξο τραῦμα. Ἄλλες στιγμὲς τὴν ἐνιωθε ἀποκλειστική, βέβαιη, μὰ τί θὰ ποῦν αὐτά, κάτι λιγώτερο ἀπὸ μίαν ἀστραπή. Ἐχεις προσέξει πόσο οἱ ὄρες εἶναι στρωμένες μὲ πηγάδια ;

Ὁ Ντένης ἦταν ὀρθόδοξος φροῦδιανὸς ἴσως ἐπειδὴ δὲν ἦταν κανεὶς ἄλλος στὴν παρέα. Δύο τρόποι συμπεριφορᾶς ὑπῆρχαν. Ἡ νὰ κάνεις ὅ,τι ἔκαναν ὅλοι ἢ κείνο πού δὲν ἔκανε κανένας, δηλαδὴ ἀναπόφευκτα genre τί ἄλλο; Νεύρωση κομπλὲξ λικιντάρισμα, ἔξ ἄλλου ἢ λέξη ἦταν τόσο εὐχάριστη νὰ τὴ λές,

ἄσε πού ὁ κόσμος εἶχε γεμίσει ἀπὸ μικροῦς - μικροῦς μαύρους διαόλους, τὰ τρανσφέρ, ἔτσι πού ὁ καθένας ἄνθρωπος ἀναλύοταν σὲ κλωστὲς κλωστὲς κλωστὲς ρόδες μαϊανδρους.

Κάποιο ἀπ' τὰ ὁμοίμορφα βράδυα τους ἡ Μαριέττα ἔφτασε ἕξη καὶ δέκα στὴ γωνιά Μουρούζη καὶ Ἡρώδου τοῦ Ἀττικοῦ. Ὁ Ντένης περίμενε, ὅπως πάντα, χωρὶς ἀνησυχία. Ἐσβυσε τὸ τσιγάρο του, τὴν ἀγκάλιασε ἀπ' τὸν ὦμο τόσο εὐκόλα, τόσο αὐτονόητα κι' ἄρχισαν νὰ κατηφορίζουν πρὸς τὸ Στάδιο. Δέντρα δέντρα πράσινη σπηλιὰ ἓνα φόρεμα μ' ἄγκυρες κόκκινες καὶ μπλὲ ὁ Ὑμηττὸς τόσο ἀγαθὸ τὸ βράδυ.

—Σήμερα κατάλαβα ἐπὶ τέλος γιὰτί ἀργεῖς συστηματικὰ κάθε φορά. Εἶναι ἀπὸ ἀντίσταση. Ὑποσυνείδητα, δὲν ἔχεις δεχτεῖ τὸ δεσμὸ μας.

—Μά... ἀργῶ, κατὰ κανόνα, παντοῦ. Τὸ ξέρεις. Εἶναι, κι' αὐτό, ἓνα ἀπ' τὰ πολλὰ μου ἐλαττώματα.

Γέλασε, περίμενε λιγάκι, μὰ τίποτα.

—Ἀργῶ ἀπὸ ἀφηρημάδα, ὑποθέτω.

—Δὲν εἶναι τόσο ἀπλὸ τὸ πρᾶγμα. Πρόκειται μᾶλλον γιὰ ἓνα κατάλοιπο τῆς παιδικῆς σου ἡλικίας πού πρέπει νὰ λικιντάρεις.

Πολλὴ σοφία ἀνώφελη, ἄσπρα μάρμαρα τὸ Σαβατόβραδο τῶν ἀπλῶν ἀνθρώπων. Ὡ νᾶσουν μιὰ σταγόνα νερό.

—Μά... δὲ μπορῶ Ντένη. Εἶναι τὸ μόνο χαρούμενο κομμάτι τῆς ζωῆς μου καὶ δυσκολεύομαι νὰ τ' ἀποχωριστῶ. Καταλαβαίνεις, εἶναι τὰ μόνα χρόνια πού νιώθω πραγματικὰ δικά μου... Ἐνῶ γιὰ τ' ἄλλα... πῶς νὰ στὸ ἐξηγήσω... ἔχω πολλές φορὲς τὴν ἐντύπωση μιᾶς πλαστογραφίας... δὲν ξέρω ἂν καταλαβαίνεις... the unleft days... δὲν εἶναι ἡ δικιά μου ζωὴ... τὴ δικιά μου κάπου τὴν ξέχασα, ποιὸς ξέρει ποῦ...

—Αὐτό, ἀγαπητή μου, εἶναι ἀπλούστατα κυριακάτικη νεύρωση.

—Δηλαδή;

—Δηλαδή, φαίνεται πῶς τὸ τέλος τῆς βδομάδας, ὅπως ἀπόψε, εἶναι ἰδιαίτερα πρόσφορο στὶς νευρωτικὲς καταστάσεις. Τὶς ἄλλες μέρες οἱ ἄνθρωποι δουλεύουν καὶ φυσικὰ τὰ σώψυχα παραμερίζονται. Ἐνῶ τὴν Κυριακὴ οἱ νευρώσεις βρίσκουν

τὴν εὐκαιρία νὰ ἐκδηλωθοῦν. Καὶ τοῦτο τὸ κοινωνικὸ δεδομένο δημιουργεῖ μιὰν ἰδιαίτερη ἀτμόσφαιρα ποὺ τυλίγει καὶ τοὺς ἄλλους, ὅσους δὲ δουλεύουν τῇ βδομάδα.

—Ἴσως . . . νᾶναι ἔτσι . . .

Ποιὸς ξέρει γιατί δὲν ἦσαν πειστικὰ ὅλα τοῦτα. Σὰν καμωμένα ἀπὸ χαρτί. Κάμποσα βήματα σιωπῆς.

—Δὲ μοῦ λές, θὰ πᾶμε στῆς Ντέπης τὴν Πέμπτη;

—Σοῦ κάνει κέφι;

—Μὰ τί νὰ κάνω σπίτι μου; Θὰ βαρεθῶ.

Σορπράιζ, οἱ δίσκοι τζᾶζ ποῦφερνε ὁ Γιώργος εἶχαν ἰδιαίτερη ἐπιτυχία, τὰ ἴδια ἀστεῖα, ἄλλα φορέματα. Καὶ πάντα κείνη ἢ δυσαναλογία, πολὺ κακὸ γιὰ τίποτε. Πεθαίνω γιὰ ἓνα σλόου, τρελλαινουμε γιὰ τὸν Φρέντ Ἄσταιρ ναί, πεθαίνω καὶ τρελλαινουμε, μὰ στὸ κάτω-κάτω ποιὸς μπόρεσε ποτὲ νὰ τὰ ζυγίσει αὐτὰ τὰ πράματα. Κι' ὁ ὑπερθετικὸς βαθμὸς ποὺ κολλοῦσε στὰ σάντουϊτς καὶ στ' ἀνέκδοτα, ἀφάνταστο, ὑπέροχο, ἀσύλληπτο.

—Δὲ μοῦ εἶπες, ἀλήθεια, πῶς σοῦ φαίνεται τὸ καινούργιο μου σακάκι.

—Ἄ! Μὲ γειά! Εἶναι πολὺ ὦραϊο. Σοῦ πηγαίνει θανσια.

Πραγματικά. Τὰ σγουρὰ ξανθὰ μαλλιά καὶ κείνος ὁ περήφανος λαιμὸς, πόση αἴγλη. Τοῦ ταίριαζε τόσο καλὰ ἢ νύχτα καὶ τὸ καλοκαίρι. Τ'ἔξερε μονάχα καὶ τοῦτο φαινόταν.

—Καὶ τὰ τρία κουμπιὰ πῶς σοῦ φαίνονται;

Ἄ βέβαια, τὰ τρία κουμπιὰ. Οὔτε τέσσερα οὔτε δύο. Τολμηρὴ καινοτομία.

Περισσότερη νύχτα, ταπεινὰ δρομάκια σπαρμένα φιλιὰ. Γιατὶ αὐτὴ ἡ γεύση τοῦ περιττοῦ καὶ τὸ βάρος στὰ πόδια. Πῶς μπορούν δυὸ χεῖλη νᾶναι τόσο ἀμφίβια. Δυὸ ἄσχετοι ἄνθρωποι, μέλη τοῦ ἴδιου θιάσου ποικιλιῶν. Δεξιὰ κι' ἀριστερὰ σπίτια. Στὸ βάθος τίποτα. Ὁ ἓνας παίζει τὸ ρόλο του χωρὶς πεποίθηση. Κακὸς συνένοχος. Κι' ὅμως.

Τὸ καλοκαίρι ἄσπριζε, τὰ μεσημέρια, στοὺς δρόμους. Κι' οἱ μέρες ταξίδευαν ταξίδευαν, τεράστια ἀγαθὰ παράθυρα.

Τὸ στούντιο τῆς θείας-Κούλας, στὴ ρίζα τοῦ Λυκαβηττοῦ,

ἔπλεε στὸ φῶς. Κάτασπρο καὶ κείνο, ὄλο ἐνθουσιασμό. Ἐνω-
θες ἐκεῖ μέσα γυμνός, ὀλόκληρος, καθαρός. Ὅ,τι ἦταν κουρε-
λάκι σταματοῦσε στὴν πόρτα. Ἐκεῖ ἀρχίζε ὁ κλειστός κόσμος
τῆς δουλειᾶς πάλι καὶ πάλι καὶ πάλι ἀκούραστα ὀλόκληρη ζωή.
Τὰ πράγματα γίνονταν πιὸ διάφανα, ἐνωθες νὰ συγκοινωνεῖς
μαζί τους. Εἶναι γνωστὸ πῶς γίναν τὰ μάτια. Στὴν ἀρχὴ ὅλα
τὰ ζῶα ἦταν τυφλά. Μὰ καθὼς σκόνταφταν διαρκῶς πάνω στὶς
πέτρες, ἀνοιξαν σιγὰ-σιγὰ στὸ κούτελο δυὸ ματωμένες τρύπες
πὺ γίναν ἔπειτα μάτια. Ἡ ἀνάπαυση, τὸ βράδυ, σ' ὄλο τ' ἀπο-
καμωμένο σῶμα καὶ κείνη ἡ πολὺ χορτάτη ἡρεμία. Ἡ θεία
Κούλα, μὲ τὴ γλαμύδα καὶ τὰ πέδιλα, χτυποῦσε ἓνα μικρὸ
ταμποῦρλο. Ἐνα-δυό, τρέξιμο πήδημα χόπ! Στὸ πιάνο ἡ Σμα-
ρῶ αὐτοσχεδίαζε. Ἡ αἴθουσα γεμάτη κορίτσια. Κίτρινα, ἄσπρα
γαλάζια, γρήγορα πιὸ γρήγορα μιὰ ρόδα πὺ γυρίζει χρώματα
ἢ πουλιά. Ἡ Ρέα, ξανθοκόκκινη φιγούρα, γέμιζε ὄλο τὸ δω-
μάτιο μὲ τοὺς γλουτοὺς καὶ τὰ μαλλιά της. Τὸ μυτάκι της κόν-
τευε πιά νὰ τὸ πάρει ὀλωσδιόλου ὁ ἀέρας. Τὴ Νίνα τὴ φώνα-
ζαν στ' ἄστεϊα «ὁ φιδές». Δὲν εἶχε πολλὴ χορευτικότητα, μὰ
θὰ σπούδαζε ὀρθοπαιδικὴ καὶ θ' ἄφτιαχνε σώματα, λαιμούς, χέ-
ρια πόδια. Κάτι τέτοιο, θαρρῶ, ἔκαμε κι' ὁ θεός, στὴν ἀρχή.
Ἡ Λίζα χόρευε προπάντων μὲ τὸ πρόσωπο. Τὸ χρησιμοποιοῦσε
σὰ μουσικὸ ὄργανο κι' ὅταν χόρευε τὴν ἀκουγες μᾶλλον παρὰ
τὴν ἔβλεπες. Ἡ Μαριέττα δούλευε σκληρὰ μὲ πείσμα, ἃ οἱ
ἀγαπημένες ὥρες τῆς δουλειᾶς, ὅταν τίποτ' ἄλλο δὲν ὑπῆρχε,
ἔξω ἀπὸ τοῦτο τὸ πολὺ συγκεκριμένο, μιὰ κίνηση ἓνα πήδημα.
Ἐνωθες τότε πιὸ σοβαρός, ἓνα κάποιο κέντρο μέσα σου. Εἶχε
σχέδια, φιλοδοξίες, προσωπικὲς ἀντιλήψεις. Θὰ πήγαινε, ἀργό-
τερα, νὰ σπουδάσει μὲ τὸν Kreuzberg καὶ τὴν Mary Wigman
καὶ κάποτε θὰ χόρευε τοῦτο, κείνο . . . κι' ἔπειτα . . . κι' ἔπει-
τα . . . Ναί, ναί, ναί. Καμιὰ φορὰ, τὴ νύχτα, νειρευόταν πῶς
πετοῦσε. Τ' ὄβρισκε φυσικὸ κι' ἐξαίσιο. Κάπου κάποτε ἔτσι ἦταν
ὁ κόσμος. Ὅλοι οἱ ἀγνωστοὶ ἦταν φίλοι ἀπὸ χρόνια οἱ δρόμοι
γεμάτοι δῶρα κι' οἱ ἄνθρωποι εἶχαν ἓνα ζευγάρι φτεροῦγες.
Τόσο ἀπλό. Σὰ νὰ μὴν ὑπῆρχε γῆς αὔριο χτές. Τὰ φτερὰ σί-
γουρα ἔλυναν τὰ περισσότερα προβλήματα. Βέβαια, ἔτσι οἱ ἄν-
θρωποι δὲν ἦταν πιά ἄνθρωποι. Αἶ, κι' ἔπειτα ;

—Ξέρεις, Άννα, σήμερα είδα στὸν ὕπνο μου πὼς πέταγα, ἔλεγε τὸ μεσημέρι στὴ μαγεύρισσα. Παληὰ παιδικὴ συνήθεια.

—Καλό, καλὸ εἶναι παιδάκι μου, ἀπαντοῦσε ἡ χοντρο-Άννα. Πὰ νὰ πεῖ πὼς βροίσκεσαι ἀψηλά, ἀψηλά σὲ δεκαεφτά σκαλιά.

Ἡ Άννα ἦταν ὄνειροκρίτης. Τὸ κόκκινο τ' ὀρμήνευε λαχ-τάρα, ἄλλοι πάλι λέγανε χαμπέρι, μὰ ὁ καθέννας τὰ ξηγάει μὲ τὸν τρόπο του, τ' ἄσπρο ἦτανε λεφτά, τὸ νερό, ἂν ἦτανε θολό, στεναχώρια. Σὰν πέθανε ὁ παππούς, κείνη τ'όχε δεῖ στὸν ὕπνο της. Τὸν εἶχε νειρευτεῖ γαμπρό, νέο, καλοντυμένο μὲ μαῦρα ροῦχα.

* * *

Ἐν' ἀπόγεμα ζήτησαν στὸ τηλέφωνο τὴ δεσποινίδα Καραλῆ ἀπ' τὸ ἀναρρωτήριο «Ἡ Ἀναγέννησις» στὴν Κηφισιά. Ν' ἀνεβῆ ἄμέσως ἀπάνω, ἦταν ἀνάγκη. Τσάκ! ἔκανε ὁ φακὸς μιᾶς φωτογραφικῆς μηχανῆς. Τσάκ ἓνα γυαλί πὸ σπάζει.

—Συμβαίνει τίποτα μὲ τὴ μητέρα ;

—ᾠ! Μὴν ἀνησυχεῖτε, δὲν εἶναι σοβαρό. Ἐλάτε ὅμως ὅσο μπορεῖτε γρηγορότερα.

Τσάκ! Ὁ κόσμος καινούργιος. Κεῖνες οἱ πολὺ μοναδικές στιγμές, ἔταν βλέπεις τὸν ἑαυτό σου νὰ πετάει ἄξαφνα τὸ γνώριμο πετσί του, ὄνειρο ἢ τρέλα. Κεῖνο πὸ κάνει τὰ πράγ-ματα μακρυνὰ κι' ἀπίθανα.

Ἐνα ταξί, ξένο κι' αὐτό, καινούργιοι οἱ δρόμοι, τὸ Ψυχικό, ὁ Παράδεισος, τὸ Μαροῦσι. Τὰ ἔπιπλα τῆς κάθε μέρας πὸ μοιάζαν τόσο πιστά, λόγια, σπίτια, φίλοι, πὸ πέρα ὁ Ὑμη-τός, γύριζαν τὸ πρόσωπο ἀπ' τὴν ἄλλη μεριά στὴν κρίσιμη στιγμή. Τὸ χῶμα τὸ ἴδιο, ἀγέρας. Πόση βοή κάτω ἀπ' τὴ μά-σκα τοῦ κάθε ἀνθρώπου. Ἀστεῖο, νᾶμαστε κάποτες ἀπὸ γυαλί, ἀπὸ νερό, ἀπ' ὁποιαδήποτε οὐσία δὲν εἶναι πρόσωπο, πὲς μιὰ μηχανὴ αὐτοκινήτου ξέσκεπη. Τὰ σφυριά, οἱ τροχαλίες πὸ ἀνεβοκατεβαίνουν γο γο γο γο, ἴσως κι' αὐτὲς ἀκόμα νὰ περι-μεναν τὸ σκοτάδι. Μονάχα ὁ Θεός, θαρρῶ, περπατάει χωρὶς καπέλο.

Ένας τελευταῖος χάλκινος ἥλιος. Ἐμοιαζε νὰ ξέρει. Ἡ mademoiselle, δίπλα, ἔτοιμη γιὰ ὄλα, ὅπως πάντα. Ζοῦσε πιά σὲ μιὰ διάσταση, δίχως ὄγκο, σὰν τοιχογραφία. Ὡστόσο κι' αὐτὴ ἀπόψε ἔπαιρνε ἓνα νόημα ἀνθρώπινο. Κάποτε φαίνεται πὼς δὲν ἦταν τοιχογραφία. Ἦταν δεκαοχτὼ χρονῶ, σὰν ὄλο τὸν κόσμο. Ποιὸς ξέρει γιατί ἔφυγε τόσο νέα στὰ ξένα. Κανεῖς δὲν εἶχε τὴν ὑπομονὴ ν' ἀκούσει τὴν ἱστορία ὡς τὸ τέλος. Ἴσως κάποιος νὰ τὴν πονοῦσε ἀκόμα στὸ χωριό της. Ἴσως κανένας πουθενά.

Πάλι τὸ αἶσθημα τοῦ ἀπίθανου. Σὰν νὰ μὴν ἦταν δικὰ της τὰ μάτια ποὺ βλέπαν τὸ σταχτι πρόσωπο τῆς μητέρας της, —ἡ «μαμὰ» μὲ τ' ἄσπρο ταγιέρ πέρ' ἀπὸ μιὰν ὀρισμένη στιγμή ἔγινε πιά «μητέρα»—καὶ μὲ τὰ μολυβένια χεῖλια. Τὸ στόμα της ἔχασκε καὶ κάθε φορὰ ποὺ ἀνάσαινε ἔκανε κχ . . . κχ . . . Ἴσως, μ' ὄλη τὴν τρέλα, τ' ὄχε νιώσει πὼς κατάπινε λίγο-λίγο τὸ θάνατο καὶ πάλευε πάλευε πάλευε. Ναί, αὐτὸ τὸ λιγοστό, στάλα-στάλα, ἦταν τὸ κοινὸ μας ὄνομα.

Ἡ Μαριέττα ἔτρεξε νὰ τηλεφωνήσει στὸ θεῖο Ἀλέκο, στὴ θεία Ἐρση. Ἡ μητέρα ἦταν ἄσχημα . . . Ναί . . . Ναί . . . Ὁ καθένας ξέρει τί σημαίνει αὐτὸ εἰπωμένο μιὰ ὀχτάβα πιὸ χαμηλά. Ὑστερα ξαναγύρισε στὸ δωμάτιο. Κχ . . . κχ . . . κχ . . . Ἡ ἀνάσα της ἔμοιαζε τώρα πιὸ ἠττημένη, πιὸ παρόπνο. Νὰ σὲ φωνάζει ὁ ἄλλος καὶ νὰ μὴν ἔχει φωνή. Νὰ σοῦ ἀπλώνει τὰ χέρια καὶ νὰ μὴν ἔχει χέρια. Κάποτε, σὲ μιὰν ἄλλη ζωὴ, θὰ περνοῦσε κάθε βράδυ ἓνας φύλακας καὶ θὰ σκότωνε ὄλους τοὺς ἔτοιμοθάνατους, Ἴσως κι' ἔτσι ὁ θάνατος πέθαινε.

Ἡ νοσοκόμα εἶχε παρατήσει πιά σὲ μιὰ γωνιὰ τὸ ἄσκι μὲ τ' ὄξυγόνο. Περιττό. Οἱ ἀφόρητοι θετικοὶ ἄνθρωποι.

Τὸ πῆρε στὰ χέρια της κι' ἄρχισε νὰ τὸ χώνει κάθε τόσο κάτω ἀπ' τὴ μύτη τῆς μητέρας της. Μεθοδικά. Συγκεντρωμένα. Σὰ νὰ μὴ ἦταν πρόσχημα. Οἱ κόρες τῶν ματιῶν της εἶχαν ἀρχίσει πιά νὰ βασιλεύουν. Μὰ κεῖ ποὺ θαρροῦσες πὼς θὰ νύχτωναν ὀριστικά, νὰ πάλι ζωντάνευαν. Φάρος. Ἴσως νὰ μὴν πέθαινε, ποιὸς ξέρει. Ὡς τὴν τελευταία στιγμή, ποιὸς ξέρει; Νύχτωνε. Κάθε βράδυ νύχτωνε ἔτσι πάνω ἀπὸ μιὰν ἀγωνία. Ἀ - γω - νί - α. Κι' ἄξαφνα, κάποια στιγμή, τὰ χεῖλια

της σάλεψαν. Κάτι ήχοι σὰ νὰ βγῆκαν ἀπ' τὸ λαρύγγι της, τρεκλίζοντας . . . «Βα - λέντσια . . . παα - λα - τά - κι . . . θὰ σοῦ χτίμ - σω στὴν . . . καρδιά μου . . . ἄ - λη - θι - νόοο . . .». Τὸ τραγοῦδι πάσχιζε ἀπελπισμένα νὰ στεργιωθεῖ. Λίγες στιγμὲς κι' ἔπειτα σόπασε. Ξανάρχισε ὁ ρόχθος, ὀλοένα πιὸ μακρυνός, πιὸ ἀδύναμος. Μιὰ στιγμή τὸ στόμα της ἄνοιξε σὰ ν'ἄθελε νὰ δαγκάσει τὸν ἀέρα. Ἐνα τελευταῖο τίναγμα κχχχ φρίκη πόσο θύμιζε κάποιον ἄλλο σπασμό. Κι' ἔπειτα ἔγινε ἓνα πράγμα, ἓνα κουφάρι.

Ἡ mademoiselle ἔκανε τὸ σταυρό της μὲ τὰ τέσσερα δάχτυλα κι' ἡ νοσοκόμα ἔδωσε τὸ σαγόνι τῆς νεκρῆς μ' ἓνα μαντήλι. Οἱ δύο τους ἄρχισαν νὰ τὴν ντύνουν πρὶν κρουώσει. Ἡ Μαριέττα κοίταζε. Κοίταζε κοίταζε . . .

«Τὴν προσφιλῆ ἡμῶν μητέρα καὶ ἀδελφὴν Λίαν Κιραλῆ θανοῦσαν κηδεύομεν.

(Ἡ παροῦσα θεωρηθῆτω καὶ ὡς ἰδιαιτέρα πρόσκλησις)».

Καὶ τὰ λοιπὰ καὶ τὰ λοιπὰ. - Δυὸ γραμμές, πιὸ κάτω ἄλλες δυὸ ἄλλες δυὸ ἄλλες δυὸ ἔορται γάμοι πένθη. Κοι - νο - νί - α. Ἴσως θ'ἄπρεπε νὰ τὴν γυρίσει κανεὶς τὸ μέσα ἔξω. Ἡ Μαριέττα, κρεμασμένη στὸ μπράτσο τοῦ θείου Ἀλέκου, περπατοῦσε πίσω ἀπ' τοὺς νεκροθάφτες. Ἐδειχναν κι' αὐτοὶ πὼς ἐπλητταν κάτω ἀπ' τὸ ἐπαγγελματικὸ τους πρόσωπο. Κάθε μέρα κάθε μέρα κάθε μέρα. Μαντήλια κόκκινες μύτες μαῦρα καὶ μπλὲ φορέματα. Πιὸ πέρα κυπαρίσσια καὶ καμπάνες.

— . . . Νὰ μὴν κλάψω . . . νὰ μὴν κλάψω . . .

Ἄλλοτε, πολὺ ἄλλοτε, σχεδὸν ποτέ, ὅταν τὴν ἔπιαναν μέσ' στὴν τάξη νευρικὰ γέλοια, προσπαθοῦσε νὰ θυμηθεῖ κάτι ἀκατανίκητα θλιβερὸ γιὰ νὰ σταματήσει τὸ γέλοιο. Κι' ὅταν πάλι δὲν ἤθελε νὰ κλάψει μπροστὰ στοὺς ἄλλους, θυμόταν μιὰν ἀστεία ἱστορία καὶ ξεροκατάπινε γρήγορα πολλὲς πολλὲς φορές. Μιὰν ἀστεία ἱστορία.

— . . . Ἀνάπαυσον αὐτὴν εἰς τόπον χλοερὸν, ἔνθα οὐκ ἔστι λύπη, οὐδὲ πόνος . . .

Ἐτοιμα λόγια γιὰ κάθε περίσταση, τὰ ἴδια. Ἴσως, στὸ κάτω - κάτω ν'ἄχαν δίκη. Ποῦ νὰ κοιτάξεις στὸ βάθος τοῦ

κάθε θανάτου νὰ βρεῖς ἓνα ἀτομικὸ κατευόδιο. Κηδεῖτες ἀπλές, μέτριες, πολυτελείας. Ἐνάλογα μὲ τὸ τί πλήρωσες. Πολλὴ ὑστερία ντυμένη στὰ μαῦρα, ἅ, ὅλα κι' ὅλα, κι' ἄγγελοι κατσούφηδες, στίς τέσσερες ἄκρες, πὺ κρατᾶνε στὰ χέρια τους ψυχές.

—... Θεατρίνοι... ἄσκοποι... Ποιὸς τοὺς ζήτησε νὰ κλάψουν; Ἡ παράσταση τοῦ ἐπιτάφιου θρήνου... κι' αὔριο ἡ παράσταση τοῦ γέλοιου... κι' ἐγὼ ἡ ἴδια... δῆθεν ἡρωίδα... καί...

—Γαῖαν ἔχοι ἔλαφράν!

Ἡ Λίνα Καραλῆ κατέβαινε στὸν τάφο της καὶ μαζί τὰ ξενύχτια, οἱ ἐραστές, οἱ τουαλέττες της καὶ τὰ παιδικὰ χρόνια τῆς Μαριέττας. Μερικὲς χοῦφτες χῶμα στὸ πρόσωπό της. Ἡ Μαριέττα κοίταζε μὲ πείσμα τὸν Ἐμμητιό, ἀντίκρου. Ἄργότερα... πολὺ ἄργότερα... μονάχη... τότε θὰ μπορούσε νὰ κοιτάξει καταπρόσωπο ὅλα τοῦτα... ἄργότερα... νὰ βρεῖ μιὰν ἀρχή... ἔτσι πὺ ἦταν βουτηγμένα στὸν καπνὸ...

Τὸ περπάτημά της ἔγινε πιὸ βαρὺ. Αὐτὸ μονάχα. Μὰ πῶς ἄλλοιῶς νοιώθεις τὸ πέρασμα τῆς ζωῆς, καθῶς λένε; Ἀπὸ μιὰν ἄσπρη τρίχα, ἀπ' τοὺς παιδικοὺς φίλους πὺ γίναν τμηματάρχες, ἀπ' τὴ ματιὰ πὺ πῆζει λίγο-λίγο. Ἐβλεπε τώρα τοὺς ἀνθρώπους σὰν πεθαμένους, χρόνια πεθαμένους ἀπ' τὴν ὥρα πὺ γεννήθηκαν. Νὰ προφτάσεις μοναχὰ νὰ τοὺς μιλήσεις. Κι' ἡ μαμὰ εἶχε φύγει ἀμίλητη. Δὲν ἤξερε πῶσο ζεστὰ ἦταν τὰ βράδια τότε, ὅταν ἡ κοῦρσα σταματοῦσε μπροστὰ στὴν πόρτα τοῦ παπποῦ. Δὲν ἤξερε τὴν τρυφεράδα τοῦ καπνοῦ πὺ ὑψώνεται ἀπ' τὸ φουῦρο καταμεσήμερο στὸν κάμπο. Τὰ λόγια πὺ δὲν εἰπώθηκαν κι' ἔγιναν τόσο δικό μας αἶμα τόσο δύσκολο. Μαμὰ. Ὁχι μητέρα. Μιὰ πολὺ παιδιάστικη κι' ἀνέφικτη μαμὰ. Συχνὰ τὴν ἔβλεπε στὸν ὕπνο της. Νειρευόταν πῶς ξαναζοῦσε, ὁμορφη, καλοντυμένη, κοκέτα καὶ πῶς πέθαινε γιὰ δεύτερη φορά. Μιὰ ἄγνωστη δυστυχία, τὰ παράταιρα τοπεῖα τῶν ὄνειρων. Τὸ πρωτὶ, τὰ μάτια της ἦταν ὑγρά κι' ἡ γεύση τῆς ἡμέρας στυφὴ. Εἶχε κλάψει πραγματικὰ στ' ὄνειρό της.

*
* *

Ὁ Ἀλέξης δὲν ἦταν οὔτε φρουδιανὸς οὔτε ἰστῆς οὔτε ἰκός. Ἦταν ὑπάλληλος στὴ Τράπεζα καὶ κέρδιζε τὴ ζωὴ του ἀπὸ δεκαοχτῶ χρονῶ. Κέρδιζε τὴ ζωὴ του. Ὅπως τὸ πάρεις. Κεῖνο ποὺ τράβηξε στὴν ἀρχὴ τὴ Μαριέττα καὶ τὴν κράτησε τελικὰ κοντὰ του ἦταν μιὰ ἰσοπεδωμένη καλωσύνη, διαθέσιμη σὲ κάθε στιγμή. Μετὰ τὸ πρῶτο βράδυ στὸ σπίτι τῆς Σμαρῶς ἀκολούθησαν ἄλλα μοναχικά. Δὲ χρειάστηκε νὰ τὸ ποῦν. Ἦταν ὀλωσδιόλου αὐτονόητο πὼς θὰ τὴν περίμενε κάθε βράδυ στὴ γωνιὰ τῆς ὁδοῦ Ἀναγνωστοπούλου. Κεῖνο τὸ γκρίζο σύννεφο ποὺ εἶχε γιὰ πρόσωπο γινόταν ἓνα μὲ τ' ἀπόβραδο. Κι' ὅταν τὴν ἀγκάλιαζε ἔνιωθε πολὺ σίγουρη, στὸ κοίλωμα ἑνὸς βράχου. Τοῦ μιλοῦσε γιὰ τὴ δουλειά της σὲ πολὺ γενικὲς γραμμές. Κάτι τέτοιες κουβέντες δὲ μπορούσαν νὰ τραβήξουν μακριά. Τῷ ἔλεγε. «Ποτὲ δὲ μπόρεσα νὰ ξεγελάσω τὸν ἑαυτό μου» ἔλεγε ὁ Μέλογς καὶ τὸν εἶχε ξεχωριστὰ συμπαθήσει γι' αὐτό. Λόγια περοῦκες δεκανίκια κι' οἱ τέσσερες γωνίες τῆς ψευτιάς ποὺ κανεῖς δὲν τόλμησε ν' ἀνασηκώσει. Ἡ ἀγάπη μετριέται στὰ μάτια τῶν λύκων, τὴ νύχτα. Πρώτη φορὰ μπόρεσε νὰ σωπάσει πλάι σ' ἄλλον ἄνθρωπο. Τὸ βλέμμα τοῦ Ἀλέξη δὲν ἦταν σπιουνιά, σὰν τῶν ἄλλων. Ἦταν ἓνα μελαχροινό, ἀγαπημένο μεσημέρι. Ὡς τὴν ἄκρη τῆς ζωῆς. Ὁ κοινὸς γυρισμὸς τὸ βράδυ, ὕστερ' ἀπ' τὴ δουλειά, ἀγαθὸς σὰν τὸ ψωμί. Καὶ ἡ Κυριακὴ ὅσων ἀγαπιοῦνται, ἂ ναι ὁ Ντένης μπορούσε νὰ μιλάει ὅσο ἤθελε γιὰ νευρώσεις.

—Τί κάνετε συνήθως τὶς Κυριακὲς ; τὴ ρώτησε μιὰ μέρα ἡ Σμαρὸν ποὺ σὰν κοινὸς κρικός τᾶξερε πιά.

—Κοιταζόμαστε, ἀπάντησε ἡ Μαριέττα.

Ἡ σχολὴ φύτρωνε πάντα στὴ ρίζα τοῦ Λυκαβηττοῦ, ἓνα μανιτάρι ἀπὸ ἀνεμόμυλους. Δούλευε πιά γιὰ τὸ δίπλωμά της μαζὶ μὲ τὴν τάξη τοῦ ἐπαγγελματικοῦ. Ὁ χορὸς κι' ὁ Ἀλέξης εἶχαν τὸ ἴδιο νόημα. Ποιὸ ἀκριβῶς δὲν ἤξερε κι' ἡ ἴδια. Ἦταν ὑπόθεση ἤχων. Καὶ κάποιου ἰδιαίτερου φωτισμοῦ. Ἐπειτα, ἔπρεπε νὰ «ἐργαστεῖ», καθὼς λένε. Ὅπως εἶναι γνωστὸ, μερικοὶ ἄνθρωποι ἐργάζονται κι' ἄλλοι δουλεύουν. Φοροῦσε παπούτσια μὲ σκοινιά κι' ἐμπριμὲ ἀπὸ ξύλο. Ἡ mademoiselle πάσχιζε νὰ κάνει πῆττα τὴ σούπα τοῦ μπακάλη καὶ κεφτέδες μὲ

τὰ ροβίθια. Βέβαια, πολλά ζωγραφιστὰ ρολόγια στοὺς τοίχους ἔδειχναν δώδεκα παρὰ τέταρτο. Μὰ ἓνα τέταρτο εἶναι μακρὺ. Πόσο θὰ κρατοῦσαν ἀκόμα τὰ δαχτυλίδια τῆς μητέρας της ;

Τὸν τελευταῖο καιρὸ εἶχε ἔρθει μιὰ καινούργια στὸ ἐπαγγελματικό. Περίεργο φροῦτο. Ἐνα βλέμμα κυνηγημένου ἀγριμοῦ. Κι' ἀπότομες, σπασμωδικές κινήσεις, σὰν ξεφωνητά. Πολὺ νέα.

— Ἔλσα, φώναζε ἡ θεία-Κούλα καθὼς χοροπηδοῦσαν τὰ κορίτσια ἓνα γῦρο μέσα στὴν αἴθουσα, μὴ σκέφτεσαι τόσο πολὺ. Ἄφησε τὸ σῶμα σου νὰ μιλήσει, ἄφησε τὸν ἑαυτὸ σου ἐλεύθερο, μαλακωμένο, μὴ σφίγγεσαι. Δίνεις, παιδί μου, τὴν ἐντύπωση ὅτι δὲν ξεκουράζεσαι οὔτε στὴν ἀνάπαυση. Ἐμπρός, μερικούς παλμούς ἀκόμα.

Καὶ τὸ ἀγρίμι ξεμαλλιασμένο ἀγωνιζόταν εὐσυνείδητα νὰ ἠρεμήσει.

Ἐκείνη τὴ χρονιὰ τὸ Πάσχα εἶχε πέσει ἀργά. Οἱ γιορτὲς στ' ἀδειανὸ σπίτι εἶχαν τὸ πρόσωπο τῆς τρέλας. Ἡ ἰδιαίτερη σιωπὴ τοῦ δρόμου, ἔνωθες πίσω ἀπ' τὶς γρίλιες τοὺς ἀνθρώπους παραφαγωμένους καὶ καλοπροαίρετους κι' οἱ κάμαρες μεγάλωναν μεγάλωναν. Ἡ Μεγάλη Παρασκευὴ ἔφτασε ἀσφυκτικὴ ὅπως πάντα, γεμάτη καμπάνες βιολέττες καὶ παιδικούς ἐπιτάφιους μὲ τὴ μαμὰ καὶ τὸ πρῶτο παγωτὸ τῆς χρονιάς στὴν πλατεῖα Συντάγματος. Μέρα καμωμένη ἀπὸ λιβάνι. Ὁ Ἀλέξης εἶχε δουλειά. Ὁ σοβαρὸς κόσμος τῶν ἀνδρῶν. Εὐτυχῶς ἡ θεία Κούλα ἦταν σκυλί. Τὸ ἐπαγγελματικὸ δὲν εἶχε διακοπές. Ἡ Μαριέττα ξεχάστηκε λίγες ὥρες μέσα στὸ ξάναμα τῆς δουλειᾶς, μὰ στὴν πόρτα ξαναβρῆκε τὸ σταχτι πρόσωπο τῆς ἡμέρας. Δὲ γινόταν νὰ γυρίσει σπίτι της. Δὲ γινόταν. Κίνησε ν' ἀνεβεῖ στὸν Ἀη-Γιώργη τὸ Λυκαβηττό.

— Γιὰ ποῦ, Μαριέττα ;

Γύρισε κι' εἶδε πίσω της τὴν Ἔλσα.

— Μμμ... Ἐλεγα ν' ἀνεβῶ στὸν Ἀη-Γιώργη γιὰ τὸν ἐπιτάφιο.

— Μπά ! Τί σύμπτωση. Κι' ἐγὼ ἔχω δώσει ραντεβού ἐκεῖ πάνου μὲ τὸ μπαμπὰ καὶ τὸ Νίκο. Σὲ πειράζει ν' ἀνεβοῦμε μαζί ;

—Μὰ τί λές ! Κάθε ἄλλο.

Ἦταν ἀλήθεια. Σ' αὐτὲς τὶς στιγμὲς ὃ τελευταῖος σκούληκας τῆς γῆς ποὺ θὰ κατάφερνε νὰ γεμίσει τὴν ὥρα ἦταν πολὺτιμος.

—Δύσκολη μέρα, αἶ ; Σὲ πειράζουν καὶ σένα οἱ γιορτές ;

Γύρισε καὶ κοίταξε τὴν Ἔλσα σαστισμένη. Εἶχε μαζέψει ὄλο της τὸ κουράγιο ἢ καυμένη γιὰ νὰ πεῖ μιὰ φράση ἐπίσημη καὶ ἀποφασιστική, μὰ τώρα ποὺ ἔνωθε τὸ βλέμμα τῆς Μαριέττας στὸ μάγουλό της ἔγινε κατακόκκινη.

—Ξέρεις ἔξακολούθησε πολὲς φορὲς στὴ σχολὴ ἤθελα νὰ σοῦ μιλήσω μὰ καταλαβαίνεις ἦταν δύσκολο.

Οἱ λέξεις βγαίνουν μὲ δυσκολία κι' εἶχε γουρλώσει τὰ μάτια της ἀπ' τὸ κόμπιασμα.

—Δὲν ξέρω ντρεπόμουνα στὸ βάθος εἶσαι πολὺ κλειστὸς ἄνθρωπος Ἔχω ἀκούσει τόσα πολλά Ξέρω γιὰτι φορᾶς μαῦρα καὶ ὄλα τ' ἄλλα Τὰ κουτσομπολιά, βλέπεις. Ἦθελα νὰ σοῦ πῶ νὰ νὰ μιᾶμε πότε-πότε ἂν θέλεις

—Μὰ μὰ βέβαια. Γιατὶ ὄχι ; Εἶναι νὰ ρωτᾶς ; Φοβᾶμαι, ὅμως, Ἔλσα μου, πὼς δὲν εἶμαι στὸ ὕψος τῆς ὑπόθεσης.

Τὰ βήματά τους ἔγιναν πρὸ ἀληθινὰ καὶ τὰ λόγια χάσαν κάθε σημασία. Κάτω, ὡς τὴ θάλασσα, βούιζε ἡ πολιτεία. Ἦ μαυρίλα τῆς συσκότισης. Ποῦ καὶ ποῦ ἓνα φῶς. Νᾶταν ἡ Ἔλσα κάποιο ἀπ' αὐτὰ τὰ φῶτα ;

—Μὰ δὲ χρειάζεται νὰ κάνεις τίποτα. Δὲν καταλαβαίνω τι ἔννοεῖς. Ἦθελα μονάχα νὰ ξέρεις πὼς . . . πὼς εἶμαι φίλη σου Μπορεῖς νὰ μοῦ πεῖς ὅτιδήποτε. Ὅσο ἀστεῖο κι' ἂν σοῦ φαίνεται Τὸ ξέρω πὼς δὲν εἶναι σπουδαῖο αὐτὸ ποὺ μπορῶ νὰ σοῦ δώσω Εἶμαι κι' ἐγὼ ἑτερόφωτη κι' ἔχω ἀνάγκη ἀπὸ νὰ εἶδος τρόμπας πλάϊ μου γιὰ νὰ στέκουμαι στὰ πόδια μου. Μὰ εἶναι περίεργο. Ὅταν μπορῶ νὰ βοηθήσω ἓναν ἄλλον, αἰσθάνουμαι δυνατὴ.

Τώρα πιά εἶχε ὀλότελα ξεθαρρέψει. Τόσο τρυφερὰ τὰ λιγνὰ παιδιάστικα πόδια. Ἐνα τζιτζίκι ποὺ βγήκε τὸ μεσημέρι ξεχειλίζοντας ἀπ' ἀγάπη καὶ κουνούσε τὶς ἀντένες του παράφορα.

—Θάθελα νὰ σοῦ πῶ εὐχαριστῶ μὰ κάπως διαφορετικά καταλαβαίνεις κάτι πού νὰ μὴν εἶναι λόγια . . .

Καινούργιο τὸ βράδυ καὶ τὸ πρόσωπο τῆς Ἑλσας, πρώτη φορὰ πρόσεξε πόσο ἔντονα ἦταν τὰ ρουθούνια της κι' ἡ γραμμὴ τῶν χειλιῶν. Καινούργιος κι' ὁ κ. Κεσίσογλου.

—Ὁ πατέρας μου, ἡ δεσποινὶς Καραλῆ ξέρεις, μπαμπὰ σουῦχω μιλήσει. Μαριέττα νὰ κι' ὁ ἀδελφός μου.

Ἡ κοιλίτσα τοῦ Κεσίσογλου ἦταν γεμάτη ἀπ' τὶς μεταξωτὲς κάλτσες πού φαμπρικόριζε. Ὁ Νίκος ἦταν ἕνας ἔφηβος γεμάτος σπυριά. Μάντενες πὼς κάτω ἀπ' τὸ πρῶτο μακρὸ παντελόني οἱ τρίχες τῶν ποδιῶν του μεγάλωναν ἀηδιαστικά. Ὅσο τόσο οἱ τρεῖς τους εἶχαν μιὰν ἐνότητα πού θὰ μπορούσες νὰ τὴν πεῖς οἰκογένεια. Ἡ κυρία Κεσίσογλου θ' ἄχε βάψει κόκκινα αὐγά, ἴσως καὶ μερικὰ μὲ χαλκομανίες κι' ἄλλα κεντημένα μὲ λυωμένο κερί, θ' ἄχε φτιάξει τσουρέκια, ἃ μπορεῖ καὶ κουλουράκια μὲ γλυκάνισο, ὅπως τ'ἄφτιαχνε ἡ μαμά.

Ὅταν χωρίστηκαν—«καὶ τοῦ χρόνου ἐλεύθεροι»—ὁ κ. Κεσίσογλου εἶπε :

—Ἄν δὲν ἔχετε τίποτα καλύτερο νὰ κάμετε, θέλετε νὰ φᾶτε μαζί μας τὴν Κυριακὴ τοῦ Πάσχα, δεσποινὶς Καραλῆ;

Κουλουράκια μὲ γλυκάνισο. Ὁ Ἀλέξης. Θέλεις; ρωτοῦσαν τὰ μάτια τῆς Ἑλσας.

—Μὰ φοβᾶμαι πὼς θὰ σᾶς ἀνησυχήσω. Ἴσως νὰ θέλετε νᾶστε μεταξύ σας . . . ξέρω κι' ἐγώ . . .

—Τί εἶν' αὐτὰ πού λέτε. Λοιπὸν σύμφωνοι, σᾶς περιμένουμε. Ἐλάτε ὅ,τι ὥρα θέλετε.

Κουλουράκια μὲ γλυκάνισο.

Ἡ Ἑλσα ἔγινε παράλληλη, κατὰ κάποιον τρόπο, μὲ τὸν Ἀλέξη. Ἡ κουβέντα, ἡ λεπτομέρεια μαζί της ἀποχτοῦσε σημασία. Θυμᾶσαι ἔχεις προσέξει καὶ κεῖνα τὰ ἔκπληχτα «ναί» ἢ κατάφαση τῆς κάθε στιγμῆς. Ἐπειτα, πρώτη φορὰ ἡ Μαριέττα μπόρεσε νὰ κλάψει μπροστὰ σ' ἄλλον ἄνθρωπο. Ἀπλὰ κι' ἡσυχά. Τὰ μάτια της ἦταν χρόνια στεγνά. Τὰ βράχια τοῦ Φιλοπάππου ἐκεῖνο τὸ βράδυ ἦταν σκληρὰ κι' ἡ Ἀθήνα κάτω φυλλωσιές - φυλλωσιές, σύννεφο. Ἡ Ἑλσα εἶχε σαστίσει. Ἡ

δυστυχία πού διάβασε μιὰ στιγμή, μιὰ μονάχα, στὰ μάτια τῆς Μαριέττας ἦταν ἓνα δῶρο πάρα πολὺ βαρὺ. Σφίξανε τὰ χέρια κι' ὅταν γύρισαν στὴν πόλη τὸ βράδυ ἐκεῖνο τῆς φιλίας ἦταν φωτιὲς ἀναμένες στοὺς δρόμους. Τ' Ἀγιαννιοῦ τοῦ Ρηγανᾶ. Οἱ μᾶηδες καίγονταν στὰ σοκκάκια κι' ἡ γειτονιὰ εἶχε μαζευτεῖ ἓνα γῦρο καὶ πηδοῦσε ἀπὸ πάνω. Ἀνθρώπινη ζεστασιὰ τῶν βραδυνῶν δρόμων, ἰδρωμένες φοῦχτες καὶ καλντερίμια ὄλο ρόζους. Πήδησαν μιὰ δυὸ τρεῖς ποιὸς ξέρει πόσες φορές πάνω ἀπ' τὴ φωτιά. Ἐδῶ παρακάτω παρακάτω. Ἄλλη μιὰ φορά. Κι' ἄλλη. Κι' ἄλλη. Τώρα πού εἶναι μεγάλη ἡ φλόγα. Χόπ! καὶ βγαίνουν ἀπ' τὴν ἄλλη μεριά. Γέλοια, γέλοια. Τὸ βράδυ ἤρθε κι' ἀκούμπησε στὴν ἄκρη τῆς παλάμης τους, ἓνα τόπι χρωματιστὸ νὰ τὸ πετάξεις ψηλά. Ἡ φιλία δὲν εἶναι μονάχα τῶν ἀγοριῶν. Δρόμοι πάλι δρόμοι ὄρες ἀχόρταγες θὰ μπορούσαν νὰ περπατᾶνε κουβεντιάζοντας.

—Ξέρεις, ἔλεγε ἡ Ἔλσα, ἐγὼ ἔρχομαι στὸ ἐπαγγελματικὸ κυρίως γιὰ λόγους . . . πῶς νὰ στὸ πῶ . . . ψυχοθεραπευτικούς. Εἶναι ἓνας τρόπος γιὰ νὰ λύνουμαι κομμάτι, νὰ μαλακώνω. Εἶδεμή, ξέρω πὼς δὲ μπορῶ νὰ γίνω χορεύτρια. Δὲν ἔχω καὶ πολλὴ ὑγεία . . . Ἐσὺ τί σκέφτεσαι νὰ κάνεις μετὰ τὸ ἐπαγγελματικὸ;

—Μά . . . θὰ χορέψω . . . φαντάζομαι. Θὰ προσπαθῆσω νὰ σπρώξω τὸ πράγμα ὅσο παίρνει κι' ἀκόμα περισσότερο. Δὲν ξέρω διόλου ὡς ποῦ μπορῶ νὰ φτάσω, μὰ αὐτὸ δὲν ἔχει σημασία, δὲν εἶν' ἔτσι;

—ᾠ! Φυσικά.

—Θᾶθελα πολὺ νὰ πάω ἔξω, ὅταν τελειώσει ὁ πόλεμος. Νὰ δοῦμε.

Ἀπὸ ὦρα μασούλιζε μιὰν ἐρώτηση μέσα στὸ στόμα τῆς. Κάποτε τ' ἀποφάσισε.

—Δὲ μοῦ λές, Μαριέττα . . . ἂν θές, φυσικά, θὰ μοῦ ἀπαντήσεις . . . τί εἶναι ἀκριβῶς γιὰ σένα ὁ Ἀλέξης;

Νάτο. Πρώτη φορά. Ὅμως τοῦτο ἔσκαβε βαθύτερα τὴ φιλία τους.

—Εἶναι πολὺ ἀπλὸ καὶ πολὺ δύσκολο νὰ σοῦ ἐξηγήσω. Θέ μου! Νᾶξερεις πόσο δὲ μ' ἀρέσει νὰ ἐξηγάω. Μοῦ φαίνεται σὰ

νά με γδέρονουν. Τέλος πάντων. Για νά μιλήσω ἀπλά, τὸν ἀγαπῶ. Πέρ' ἀπ' αὐτὸ εἶναι πολλὰ πράγματα ποὺ δὲν εἶναι κοινά. Μὰ ἓνας ἄντρας δὲν εἶναι θεός. Εἶναι τὸ χῶμα ποὺ με σηκώνει. Θᾶδέλα νὰ κάναμε πολλὰ παιδιά καὶ νὰ πεθαίναμε τὴν ἴδια στιγμή, χέρι με χέρι. Δὲν ξέρω ἂν καταλαβαίνεις . . .

—Ναί . . . βέβαια . . . Δηλαδή για σένα εἶναι λυμένα τὰ προβλήματα.

Τῶπε μ' ἓναν ἐλαφρότατο τόνο μομφῆς ποῦκαμε τὴ Μαριέττα ἄθελά της νὰ γελάσει.

—Μὰ δὲν τὸ βρίσκω διόλου ἀπαραίτητο νὰ ὑπάρχουν προβλήματα για νὰ τρωγόμαστε με δαῦτα.

Εἶχαν φτιάσει πιά στοὺς μεγάλους δρόμους. Φλοῦδες ἀπὸ σύννεφο ἢ μυρουδιά τῆς σκόνης πιὸ ἔντονη κι' ἡ κουρασμένη ἀσφαλτος.

—Δὲ μοῦ λές. Ὁ μπαμπᾶς μοῦδωσε σήμερα τὸ μισθό μου. Θέλεις νὰ πᾶμε στοῦ Ἄνταμς νὰ πιοῦμε ἓνα Σάμος;

Μισθὸς ἦταν τὸ χαρτζηλίκι της.

—Ἀκοῦς, λέει!

Μὲ τὴν Ἐλσα δὲν εἶχε ἐγωϊσμό. Τὴν ἄφηνε νὰ πληρώνει δίχως στενοχώρια. Τὰ δικά της παπούτσια ἦταν μπαλωμένα καὶ τὰ βάζα τοῦ σπιτιοῦ εἶχαν ἐξανεμιστεῖ. Ἡ φίλια δὲν εἶναι μονάχα τῶν ἀγοριῶν.

* * *

—Ξέρεις ὁ μπαμπᾶς σ' ἀγαπάει πολὺ, ἔλεγε συχνὰ ἡ Ἐλσα.

Ἦταν ἀλήθεια. Τῆς ἔδειχνε μιάν ἀπροσδόκητη συμπάθεια. Μήπως . . . Νὰ μπορούσε νὰ σκεφτεῖ κανένας σιγώτερα, πιὸ κρυφά, ὅπως χαμήλωνε τὴ φωνή του. Ὅπωςδήποτε, χάρη στὸν κύριο Κεσίσογλου εἶχε λύσει τὸ πρόβλημα τῆς μεταξωτῆς κάλτσας καὶ μερικὰ ἄλλα καθημερινὰ ζητηματάκια ποὺ ἀλλάζουν τὴν ὄψη τῆς ζωῆς.

Εἶχε γίνει πιά τοῦ σπιτιοῦ. Πολλὲς φορὲς ἔτρωγε μαζί τους καὶ τὸ βράδυ ὅταν δὲν πρόφταινε τὴν ὥρα τῆς κυκλοφορίας

κοιμόταν στὸ δωμάτιο τῆς Ἑλσας κι' ἀναβαν τὸ τζάκι στὴν τραπεζαρία, ἔξαιρετικῶς. Τόσο πιά τοῦ σπιτιοῦ ὥστε τ' ἀντρώγυνο πολὺ συχνὰ τσακωνόταν μπροστά της.

-- Ποῦ πᾶς; Θέλω λεφτά. ἔλεγε ἡ κ. Κεσίσογλου, καθὼς ὁ ἀντρας της τέλειωνε τὸν καφέ του καὶ σηκωνόταν νὰ φύγει.

Ἄνοιγε τὸ πορτοφόλι του, μετροῦσε ἓνα δύο τρία τέσσερα. ἑκατομμύρια. Φτάνει.

— Αὐτὰ δὲν εἶναι λεφτὰ γιὰ μένα, νὰ τὰ δώσεις στὶς φιλενάδες σου, ἔλεγε ἡ γυναίκα του καὶ τὰ ἑκατομμύρια σκορπίζονταν πάνω στοὺς παρδαλοὺς μαϊάνδρους τοῦ χαλιοῦ.

Ἡ Ἑλσα κοίταξε ἔξω ἀπ' τὸ παράθυρο. Ὁ Νίκος καμάρωνε στὸν καθρέφτη τίς πρῶτες του γραβάτες. Ὁ Κεσίσογλου λέγαν μερικοί, εἶχε φτιάξει τίς μεταξωτὲς κάλτσες μὲ τὴν προῖκα τῆς γυναίκας του.

Εἶχαν πολὺ ἀνοιχτὸ σπίτι. Ἐνα πλήθος παρδαλῶν ἀνθρώπων μπαινοβγαίνουν ὅλη μέρα καὶ προπάντων ὅλη νύχτα. Πρόκερ μαστίχα μπρίτζ βεγγέρα πάρτυ κι' ὅ,τι μπορεῖ τὰ σκοτώσει τὸν καιρό. Δίχως νὰ σκοτώσει τὴν ἀνία. Τὰ μάτια τῆς Ἑλσας ἔμοιαζαν νὰ ζητᾶν συγγνώμη. Τὸ μεθύσι τους σχεδὸν δὲν ἦταν πιά μεθύσι, τόσο πολὺ τοὺς ἄφηνε στὸν καθημερινὸ ἑαυτὸ τους. Τοὺς ἔγδυνε ἀπὸ κάθε φράγμα καὶ μαζί μὲ τὸ κρασί ξερνοῦσαν κάθε λογιῆς κρυφὸ, τὸ πῶς ἢ ἐρωμένη τους ἦταν γυναίκα τοῦ ἔραστοῦ τῆς γυναίκας τους, νὰ αὐτὸς ἐκεῖ - δὰ στὴν ἀπέναντι γωνία, τὸ πόσες ἐκτρώσεις εἶχε κάνει ἡ Ρένα, ποιὰν ἰδιαίτερη μορφὴ ἔπαιρνε ἢ παιδεραστία τοῦ μπέμπη, ὅλα πασαλειμένα μὲ λεφτά, λεφτά. Οἱ στιγμὲς αὐτὲς τῆς ἀναψυχῆς θύμιζαν πολὺ τίς στιγμὲς τοῦ ἀποχωρητηρίου. Ἡ ἴδια ἀνακούφιση μὲς' στὴ βρώμα. Ὁ Ἀλέξης κουνοῦσε ἤρεμα τὸ κεφάλι του, ὅταν τοῦ διηγόταν τὰ καθέκαστα τὴν ἄλλη μέρα. Δὲ σάστιζε εὐκόλα. Ἴσως αὐτὸ νᾶταν ἡ ὠριμότητα. Ὁ Ἀλέξης, ἡ Ἑλσα καὶ ἡ Μαριέττα σχημάτιζαν μιὰν ἄλλη μασωνεία, ἡ γιρλάντα τῶν ἀδερφικῶν χειρῶν.

Γιὰ τὴν τελευταία Κυριακὴ τῆς ἀποκριᾶς μιὰ καὶ ἡ ἀπελευθέρωση κόντευε πιά, σύμφωνα μὲ ὅλες τίς ἐνδείξεις, οἱ Κεσίσογλου ἀποφάσισαν νὰ ὀργανώσουν ἓνα μεγάλο μπάλ μασκέ, ὀλονύχτιο. Ὁλος ὁ θίασος ἐπὶ σκηνῆς. Ἄνοιξαν διάπλατα τίς

πόρτες πού ἔνωναν τὰ δωμάτια κι' ὄλο τὸ σπίτι μεταμορφώθηκε σ' ἐξωτερικὸ νησί, Χαβάι, τί ἄλλο; Τὸ γραφεῖο τοῦ Κεσίσογλου παρίστανε καπηλειό. Πάνω ἀπ' τὴ βαρέλα πού στήθηκε τὴν τελευταία στιγμή γιὰ νὰ δώσει τὸν τόνο, τὰ ἅπαντα τῶν ἀρχαίων συγγραφέων πού δὲν εἶχαν προφτάσει νὰ ἐξαφανιστοῦν κοιμόνταν πλάϊ στὸν Ντεκομπρά καὶ τὸν Πιτιγκρίλι. Εἶχαν ἓνα μεγάλο πλεονέκτημα: δὲ χρειαζόταν νὰ τὰ διαλέξεις. Οἱ πολυθρόνες μὲ τὰ ρόζ καὶ θαλασσιὰ ἀτλάζια εἶχαν ἐξαφανιστεῖ ἀπ' τὴν τραπεζαρία πού ἦταν γεμάτη ἀπὸ ζωγραφιστοὺς φοῖνικες, κροκοδείλους καὶ μαϊμουῦδες. Στους τοίχους τοῦ σαλονιοῦ ταξιδεύανε πιρόγες μὲ ἰθαγενεῖς, φάλαινες, ἐλέφαντες κι' ἓνα πλῆθος τροπικὰ πουλιά. Ἡ κυρία Κεσίσογλου, ντυμένη μ' ἓνα κόκκινο σπανιόλικο φόρεμα ὄλο φαρμπαλάδες, πηγαινερχόταν ἀπ' τὸ χῶλ στὴν κουζίνα ἀνάμεσα σὲ μαχαραγιάδες, ταϊτιανές, κοζάκους, ὄλλανδέζες καὶ ἀμαλίες πού, κατὰ σύμπτωση, εἶχαν ὅλες τὸ κοστοῦμι ἀπ' τὴ γιαγιά τους. Ὁ ἄντρας τῆς ντυμένος μεξικανός, μοίραζε εὐφυολογήματα, εἴκοσι φορές τὸ ἴδιο ἄστεϊο. Δὲν ἦταν πολὺ περισσότερο ψεύτικος ἀπ' ὅτι μὲ τὰ καθημερινὰ του ροῦχα. Ἡ Ἔλσα, μέσα στὸ ρόζ κρινολίνο, προσπαθοῦσε νὰ παίξει τὸ ρόλο τῆς.

Ἡ Μαριέττα ἔφτασε ἀργά, τελευταία ἀπ' ὄλους. Μισοῦσε τίς ἀδειανές αἴθουσες τῆς προσμονῆς καὶ τὰ κουρδίσματα τῶν βιολιῶν πρὶν ἀπ' τὴ συναυλία. Εἶχε δανειστεῖ ἀπ' τὴ Σμαρὸ ἓνα ἰνδικὸ κοστοῦμι πού τῆς πῆγαινε πολὺ ὄμορφα. Ἐνα πέπλο τυλιγμένο ἔτσι ὥστε δὲ φαινόταν ἡ ἀρχὴ καὶ τὸ τέλος μιὰ λουρίδα κοιλιᾶς γυμνὴ μιὰ φούστα ἀσημένια. Τὸ γλέντι εἶχε ἀνάψει. Μάτια καὶ μάγουλα γυαλιστερὰ γέλοια δυσανάλογα τὰ μαλλιά εἶχαν ἀρχίσει νὰ ξεχτενίζονται. Μερικοὶ βγάλαν τὰ πιὸ ἐνοχλητικὰ καὶ ἀσυνήθιστα ἐξαρτήματα τῆς στολῆς τους. Ἐνιωθάν τὴν ἀνάγκη νὰ βγάλουν κι' ἄλλα. Περιττὸ νὰ κρυβόμαστε. Πάνω στὶς καρέκλες καὶ τὰ τραπέζια σούρνονταν ψεύτικες μύτες καπέλα μουστάκια σπαθιὰ περροῦκες. Τὸ πάτωμα σπαρμένο σεραπαντίνες καὶ χάρτινες γιρλάντες πού εἶχαν ἀρχίσει κιόλας νὰ καταρέουν. Ὁ φωνογράφος ἔπαιζε χωρὶς διακοπή. Κομπαρσίτα Μπίγκ Κρόσμπυ καὶ τὸ γνωστὸ ρεφραῖν πού τραγουδοῦσαν ὄλοι μαζί μάτια μὲ μάτια. Εἶχε συμβεῖ τοῦτο τὸ

περίεργο: ἡ μάσκα, μιὰ ὁποιαδήποτε μάσκα εἶχε τόσο καλὰ κολλήσει στὸ πρόσωπό τους ὥστε πιά δὲν ξεχώριζες τί ἦταν πρόσωπο καὶ τί ἦταν μάσκα. Ἡ ἄν ὑπῆρχε κἄν πρόσωπο. Ἡ ἀκόμα ἡ ἀπουσία τοῦ προσώπου τοὺς ἔδινε τὴ δυνατότητα ν' ἀλλάζουν μάσκες κατὰ βούληση. Μακρὰ, πολὺ μακρὰ ἔπεφτε ποῦ καὶ ποῦ καμιὰ ντουφεκιά. Πρὶν προφτάσει καλὰ - καλὰ νὰ χαιρετίσει τοὺς Κεσίσογλου, τὴν παράλαβε ὁ Βεργῆς, ἓνα γεροντοπαλλήκαρο ποὺ ἐπέμενε νὰ παριστάνει τὸν ὠραῖο. Ἦταν ντυμένος μαρόκινος κι' εἶχε προβάσει μὲ τίς ὥρες μπροστὰ στὸν καθρέφτη του τοὺς τεμενάδες καὶ τὰ σαλαμαλέκ. Χόρευαν ἓνα δυὸ τρεῖς χοροὺς τὸ γραμμόφωνο δὲν ἔλεγε νὰ σταματήσει κι' ὕστερα τὴν πῆγε στὸν μπουφὲ καὶ τῆς πρόσφερε κρασί καὶ σάντουιτς κι' ὕστερα κεφτεδάκια κρασί κρασί σπανακόληττες κρασί. Ὁ κόσμος ἄρχισε νὰ γίνεται εὐκολώτερος καὶ τὰ χέρια τοῦ Βεργῆ πιὸ σφιχτὰ καὶ τὰ μάτια του πιὸ συγκεκριμένα. Τὸ σῶμα του, κάτω ἀπ' τὸ μπουρνούζι εἶχε ἐπαναστατήσει. Τὰ ἴδιο θὰ συνέβαινε στὸ ἐσωτερικὸ τῶν ἀπάχηδων τῶν κοζάκων τῶν μαρκησίων. Ἦταν ἡ ὥρα τοῦ ταγκὸ τὰ κεφάλια εἶχαν γίνει ἓνα «Χωρὶς ἐσένα δὲ μπορῶ νὰ ζήσω» Ὅταν ἐπὶ τέλους κάποια στιγμή ἡ μουσικὴ σταμάτησε, τὴν ἔπιασε ἀπ' τὸ μπράτσο καὶ τὴν τράβηξε στὸ δωμάτιο τῆς Ἑλσας. Τὸ μόνο ποὺ δὲν ἦταν ἐξωτικὸ. Θαμπὰ θαμπὰ κι' αὐτὸ τὸ ἀκράτητο γέλοιο. Τὸ μπουρνούζι του εἶχε κολλήσει πάνω στὴ φούστα της. Ἀστεῖο, μὰ τί ἀστεῖο. Ἐνίωσε τὸ χέρι του ἰδρωνένο πάνω στὸ γόνατό της. Κάθονταν στὸ ντιβάνι τῆς Ἑλσας, πλάι στὸ κομοδίνο μὲ τὰ κωμικὰ παιδιάστικα ταμποῦ κοχύλια, πέτρες ἓνα κλαράκι ἔλατο μιὰ κούκλα. Τὸ στόμα του μύριζε κρασί τῆς μιλοῦσε ἀπὸ μακρὰ μακρὰ ποιὸς ξέρει τί ἔλεγε. Ἀστεῖο, τί ἄ - Ἐγειρε ἄξαφνα πρὸς τὰ πίσω κάτω ἀπ' τὸ βάρος τοῦ Βεργῆ. Τὰ χεῖλια του, ἃ τὸ συχαμερὸ βατραχίσιο στόμα φίδια σαῦρες ποντίκια οὐ ου ουου καὶ τὰ χέρια του πάνω στὸ στῆθος της. Μάζεψε ὅσο θυμὸ καὶ ὅσο νεῦρο μποροῦσε καὶ τὸν ἔσπρωξε ἀπὸ πάνω της.

Δυὸ-τρεῖς φουρκέτες εἶχαν πέσει χάμω καὶ τὸ πέπλο ποὺ φοροῦσε στὸ κεφάλι της εἶχε παραμερίσει καὶ κρέμονταν ἀπ' τὴ μιὰ μεριά. Τὰ χέρια της τρέμανε. Τᾶσφιξε δυνατὰ τῶνα μὲ

τ' ἄλλο γιὰ νὰ σωπάσουν. Ὁ ἄλλος τὴν κοίταξε σὰν ἡλίθιος ἀπ' τὸ ντιβάνι. Τὸ σαρίκι του εἶχε κάπως στραπατσαστεῖ.

—Μὰ γιατί κάνεις ἔτσι ; ρώτησε γελαστά, ἀποφασισμένος κιόλας νὰ περάσει στὴ δεύτερη φάση τῆς μάχης. Νάζια καὶ καμώματα δίχως σημασία. Τὰ ξέρουμε αὐτά. Μιὰ κυρία ποὺ λέει ναι καὶ τὰ λοιπά.

Ἐξακολούθησε νὰ σιάχνει τὰ μαλλιά της καὶ τὸ πέπλο χωρὶς ν' ἀπαντάει.

—Τὶ νὰ σοῦ πῶ παιδί μου. Δὲν καταλαβαίνω. Ἔτσι στὰ καλὰ καθούμενα. Ἡμᾶστε μιὰ χαρά. Πραγματικά, δὲ σὲ καταλαβαίνω. Εἶσαι μυστήριο πλάσμα.

Γύρισε κι' εἶδε τὸ μελανιασμένο μούτρο, τὸ προγούλι του, τὶς σάρκες ποὺ κρέμονταν ἀδειανὲς ἀπὸ κάθε χυμὸ κι' ἐνίωσε τὴν ἀνάγκη νὰ τὸν πληγώσει.

—Καθόλου μυστήριο πλάσμα, σᾶς βεβαιῶ. Κοιτάχτε μιὰ στιγμή τὰ μούτρα σας στὸν καθρέφτη.

Τὰ μάτια του στάχτωσαν καὶ τὰ χεῖλια του γίνανε μπλάβα. Σημάδεψε, μὲ τὴ σειρά του, τὸ πιὸ εὐαίσθητο σημεῖο της.

—Χὰ ! Χὰ ! Θέλεις νὰ μοῦ παραστήσεις ἔμένα τὴν ὄσια Μαρία. Μοῦ κάνεις ἔμένα τὴ δύσκολη ποὺ πᾶς καὶ τρίβεται μὲ ὄλους τοὺς λεμέδες ποὺ βρίσκεις μπροστά σου. Ἐμ ! Βέβαια τὸ μῆλο κάτω ἀπ' τὴ μηλιά θὰ πέσει. Τίνος θὰ μοιάσεις ;

Τσάφ ! Ἡ παλάμη της ἔσκασε ἐπὶ τέλους μ' ἓνα ξερὸ κρότο στὸ μάγουλό του, βγήκε γρήγορα ἀπ' τὸ δωμάτιο, πῆρε τὸ παλτό της ἀπ' τὸ χῶλ καὶ κατρακύλισε τὴ σκάλα. Πίσω ἄκουσε θαμπὰ τὶς φωνὲς τῆς Ἑλσας καὶ τοῦ Βεργῆ ἐρωτήσεις θρόισμα φουσττανιῶν τὸ γραμμόφωνο νὰ σταματᾷ στὴ μέση τοῦ ταγκό, ὅπως τῶλεγε κάποιον ἄλλον ταγκό, ὅσπου ἡ ἐξώπορτα ἐκλείσει.

Κρύσταλλο ἔξω ἢ νύχτα. Ὁ παγωμένος ἀγέρας στὸ πρόσωπο αὐστηρὸς τὸν ἐνιωθε ὀλότελα δικό της. Ἡ καλωσύνη τῶν πραγμάτων θᾶταν ἀταίριαστη. Ντίγκ - ντίγκ - ντίγκ κάναν στὰ πόδια της τὰ κουδουνάκια τῆς στολῆς. Ὁ χειμῶνας ἢ πικρὴ νύχτα μὲ τὶς καταιγίδες οἱ πέτρες τῆς σιωπῆς ἢ σφυ-

ρίχτρα τοῦ βραδυνοῦ τραίνου ἦταν φίλοι. Τὸ ἀσκητικὸ πρόσωπο τοῦ ἀγέρα. Καλύτερα ἔτσι. Νὰ φύγεις χωρὶς νὰ δεῖς τὸ τέλος τοῦ χοροῦ τὶς κουρασμένες αἰθούσες τ' ἀποσίγαρα τὰ ξέφτια τὰ ἀποφάγια στὶς πιατέλες τὶς ὥρες ποὺ φορέθηκαν πιά κι' ἔλυωσαν ὥσπου νὰ τὶς σβύσει ὁ ἥλιος αὔριο τὸ πρωτὶ. Καλύτερα ἔτσι. Νὰ φύγεις πρὶν σὲ πετάξουν ἔξω μὲ τὶς κλωτσιές μιὰ καὶ δὲ στάθηκες στὸ ὕψος τοῦ ρόλου. Μὲ κάποια ἀξιοπρέπεια, ποὺ λένε. Ντίγκ-ντίγκ-ντίγκ. Ἔξω, ἔξω ὅ,τι εἶναι ἄχρηστο λίπος βάλτος μπογιά. Ὅ,τι εἶναι δυὸ κόχες ἀδειανές καὶ μύγα ποὺ νιαουρίζει ἀπὸ πλήξη. Πφ! Ντίγκ-ντίγκ-ντίγκ. Ἔξω οἱ ἀράχνες, τὸ «καί» τὸ «σάν» τὰ λυπητερὰ τραγουδία πάνω ἀπ' τὸ κέντημα τὰ σαλιγκάρια ποὺ γίναν μέρες. «Αὐτὸ ποὺ ζητᾶτε βρίσκεται στὸ ὑπόγειο» ἔλεγε ὁ καταστηματοῦρχος τοῦ ὄνειρου. «Ὅριστε, περᾶστε νὰ τὸ βρῆτε μονάχη σας». Ντίγκ-ντίγκ-ντίγκ. Δὲν εἶναι καὶ τόσο εὐκόλο πράγμα ἓνα ζευγάρι. Τὸ σγουρὸ κορμὶ τοῦ Ἀλέξη. Θὰ τὸν ἀγκάλιαζε σφιχτὰ καὶ θὰ τυλιγόταν γύρω του κληματαριά καὶ τότε ντίγκ-ντίγκ-ντίγκ. Μιὰ ριπὴ ὄπλοπολυβόλου ἀκούστηκε μακρὰ. Ἡ ἐρημιὰ στὸ δρόμο τέτοια ἀνακούφιση. Θ' ἀκουμποῦσαν τὰ χέρια τους πλάϊ-πλάϊ, ὅπως στὸ μαγικὸ τραπεζάκι τῆς θείας Ἐρσης ποὺ χοροπηδοῦσε. «Πές μας, πνεῦμα» Ὁ Ἀλέξης, ἢ Ἔλσα Ἡ Ἔλσα ;

Ἦξερε πὼς ἢ Ἔλσα δὲ θὰ ρχόταν τὴν ἄλλη μέρα στῆς θείας Κούλας. Ὡστόσο τὴν περίμενε. Τὴν περίμενε ὅλη τὴν πρώτη ὥρα καὶ τὴ δεύτερη καὶ τὴν τρίτη, ὥσπου σχόλασε καὶ τὸ τελευταῖο μάθημα στὶς ἑπτὰ τὸ βράδυ.

Κίνησε γιὰ τὸ σπίτι της. Στὴ γωνιὰ τῆς ὁδοῦ Καρνεάδου κάποιος μελετοῦσε Chopin, ὅπως πάντα. Τὸ σπίτι μύριζε βράδυ κι' ὑγρασία. Ἡ mademoiselle εἶχε ἐτοιμάσει τὸ φαί. Ραδίκια τοῦ βουνοῦ. Ἀντίο Ἔλσα. Τὰ κορίτσια ποὺ μεγάλωσαν κι' εἶναι πιά γυναῖκες κι' εἶναι πιά γυναῖκες Ἴσως νὰ μὴ τὴν ξαναχαιρετοῦσε πιά. Μὰ εἶχαν πηδήσει μαζί, ναί μαζί, πάνω ἀπ' τὶς φωτιές τ' Ἀγιαννιοῦ, ναί, καὶ κανεὶς δὲ μπορούσε νὰ τὸ σβύσει κεῖνο τὸ βράδυ. Θὰ βρεθεῖς κεῖ ποὺ ἀνταμώνονται οἱ τρεῖς δρόμοι, ἔλεγε τὸ παραμῦθι. Αὐτὸς ὁ

δρομος πάει και γυρίζει. Αὐτὸς ὁ δρόμος πάει και γυρίζει. Αὐ-
τὸς ὁ δρόμος πάει και δὲν γυρίζει.

Κι' ἔπειτα, ἴσως αὔριο τὸ πρωὶ νᾶταν ἀλλοιῶς. Αὔριο τὸ
πρωὶ.